

Tiha noč, blažena noč!

Svet vesoljni poje nocoj:

*Tiha noč
blažena noč!*

Ti pa moja duša zapoj:

*Težka noč,
Žalostna noč!*

Tiha noč —

*komur niso vetrovi
ljubkih pesmic pobrali,
kakor meni...*

Blažena noč —

*komur niso grobovi
svetlo luč zakopali,
kakor meni...*

*Detece božje! Nocoj
pesmice svete nam vrni,
grobove sovraštva zagрни!
Pa bomo peli s Teboj:*

*Sveta noč,
Blažena noč!*

Pomenki.

Dom.

„Veš, kaj je dom? To ni le naša rodna hiša, o ne, doma je premalo dóma. — Naš dom je tako velik, da ga ne bom ne jaz, ne ti in nihče nikdar vsega obsegel. Hiša je samo drobec doma. Kje je, visoko pod nebom, naša planina? Kje naši gozdovi? In žito na polju, čebele na vrtu; ali jih moreš prešteti? — Vse to je moj dom in ni ga še konca. Še bolj ste mi dom bratje in sestra in oče v grobu in najbolj ti, mama!“

(J. Jalen: Dom).

Ljubljeni prijatelji, odgovorite mi: Zakaj smo navezani poleg družine najtesneje na svoj dom? Zato, ker je naš in mi njegov. Na njegovih tleh smo zrastli, njegovo žito nas je redilo in voda, ki teče po njem, nas je napajala. Ob našem rojstnem dnevu nas je sprejel za svoje in nam dajal zavetje do smrti. Vtisnil nam je v obraz in v dušo svoje poteze. Celo svoje narečje, svoje pesmi, svoje šege in razvade nam je vcepil naš dom.

Ljubav do doma je eno izmed onih naravno božjih čustev, ki jih vsak človek nosi v svojih prsih, in ki so ravnotako skrivnostna, kot pomladna vrnitev lastovk iz solnčnega juga.

Dom je samo eden. Res je, da je tudi eno in isto solnce, ki izhaja in zahaja doma in drugod. In vendar ni ravno isto! Doma obsega druga polja in loge, druge travnike in vinograde, da, druge cvete razklepa in drugo sadje zori, doma, kot v tujini.

Domači ljudje, domači ptiči, cvetke domače, domača polja, lesovi, gore in doli — vsi so zrastli z našim življenjem in postali del nas samih.

Povejte mi,

kakšen je naš dom?

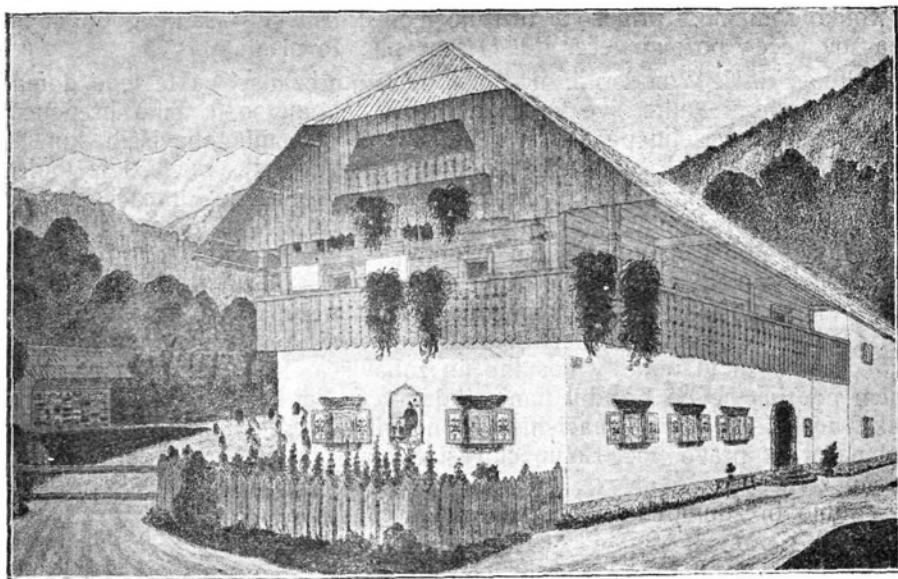
Vsak ga opiše po svoje. Dom je podoben mavrici: vsak jo vidi drugačno, ker se svetlobni žarki, ki jih odbijajo rosne kapljice, lomijo za vsakega v drugačnem kotu. Kar si doživel na domu, to imaš od doma. Če bi vam torej opisoval dom, bi ga moral opisati tako, kot sem ga sam doživel. Ta slika bi bila mogoče čisto drugačna, kot ona slika o domu, ki jo nosite vi v svojih dušah.

In vendar so nekatere poteze slične vsem onim, ki so tako srečni, da imajo dom.

Kako vzplapola našemu kmetu srce, kakšni vznešeni občutki ga navdajajo, ko ogleduje svojo hišo, vrte in njive, ko odpočiva od tedenskega dela v nedeljo. Stalnost njegovega bivališča, zavest, da je lastnik tega, kjer prebiva in od česar se redi, spomini, ki ga vežejo na njegove pradede, vse to da njegovemu domu poseben sijaj in prijetnost, ki bi je ne dal za ves denar vsega sveta. Ta navezanost na stalni dom mu daje tudi moči, da vse žrtvuje in stori, da ohrani ta dom sebi in svoji družini. Iz stalnega doma črpa tudi neprenehoma novih moči, da ostane zvest podedovanim šegam in veri svojih pradedov. Tako je kmečki dom najtrdnjša podlaga pravne moči naroda in tudi največja opora vere.

Žal, da takega doma, ki ima že svojo stalno zgodovino, šege, vero in svoje veselje nimajo mnogi, mnogi ljudje, ki jih je vrgel vrtnec življenja in boj za vsakdanji kruh v mesta in tovarne. Namesto hiše z vrtom in njivami, kjer bi stalno prebivala ena družina, mora moderni brezdomovinec stanovati v stanovanjskih kasarnah. Nešteto družin, mater, očetov in otrok je tukaj natrpanih na malem prostoru. Družine se ne morejo prav razviti, otroci, mladina, ki tako zelo potrebuje zraka in zelene trate, da se razgiblje in razživi mora veneti med mračnimi in stisnjenimi zidovi. Njena mladost ni zelena in lepa, že tu jim vbrizgne v srce strup mračnega nezadovoljstva, ki jim razjeda vse življenje.

Kdo nosi to krivdo? Moderni kapitalistični duh, ki le računa na korist, ne pozna pa nič potreb, duše in srca. Podjetnikom gre le za večji dobiček: prostori in oprema, vse je na to usmerjeno, da lastnik izbije čim več dobička iz hiše. Ako pa vsled tega umirajo otroci, očetje in matere pa se uničijo od skrbi in žalosti — to je modernemu kapitalizmu vse eno.

Kmečka hiša.

In vendar mora moderni mestni proletarec skrbeti, da si tudi iz tega nestalnega doma, iz teh malih ozkih prostorov, napravi domače ognjišče in ustvari borno kraljestvo za svojo družino.

Toda kako? Vso važnost mora posvečevati ljubezni do svoje družine, do otrok. Te ljubezni mu ne more uropati kapitalizem. Med štirimi stenami svojega stanovanja najde pri družini zavetišče ob težkih urah; tukaj je njegovo najboljše razvedrilo. Med družinico ga nihče ne zlorablja, izžema, nihče mu ne prisluškuje in ga hote napačno ne umeva. Tu more povedati nemo-teno svoja mnenja, dajati izraz svojim čustvom in bojaznim. Med tujimi ljudmi zunaj doma je to le redkokedaj mogoče. Tam mnogi čakajo, da bi našli na njem kako slabost, ga opravljali in mu škodovali.

Le pri svojcih najde razumevanje, sočutje in prizanašanje.

Tudi opravo stanovanja lahko tako uredimo, da bo zadihal iz nje duh domačnosti kmečkega doma. Napravimo v vsaki hiši domači oltarček, ki naj kot božji kotichek vso družino zbira k skupnim pobožnostim. V starih kmečkih domovih je imel ta kotichek velik pomen: K zakajenemu križu sta gledala že stari oče in mati in sklepala svoje roke. Ko se sedaj zbirajo ob njem vnuki in vnukinje, se jim zdi, kakor da bi plavali nad njimi duhovi rajnih dedov in bi z njimi skupno molili za hišo in njen blagor. V takih kmečkih domovih je križ središče domačega življenja. Tja namerita ženin in nevesta svoje prve korake, ko prideta v nov dom, tja prinesejo vsakega novorojenega otroka da ga priporočajo božjemu Ljubitelju otrok. Pod križem blagoslavljata oče in mati otroke, ki gredo v nepoznano tujino.

Vse to je mogoče upeljati tudi v delavskem domu. Ravno vera ima taka sredstva in take moči, ki znajo oživiti tudi mrzle in mračne stene proletarskega doma, ako jo le sprejmejo. Tudi v delavski sobi moramo upeljati božji kotichek, ki naj bo kraj najlepših spominov in notranjega življenja tudi za ubogega delavca.

(Dr. J. Jeraj; Ob skrivnih virih).

Koliko romantike prinese v družine lepi družinski prazniki: godovni dan, Miklavžev večer, božični večer itd. O tem smo že pisali.

Žalibog, da je v modernih družinah že izumrl zmisel za te lepe domače praznike. Moderni ljudje žive topi vsakdanji enakomernosti. Tiho hrepenenje srca po sreči in veselju pa skušajo zadušiti po različnih zabaviščih, kinematografih in beznicah. Vsak išče zunaj doma svoje veselje, vse beži iz toplega gnezda domačega ognjišča. Ni čuda, če je toplo gnezdo domačega doma čisto zgubilo svojo toploto, saj so stari in mladi zleteli iz njega.

Treba je zopet napolniti dom z domačo poezijo. Od vere prožeto domače življenje nam bo odkrilo tajne vire veselja. Mati ne da za ves svet veselja, ki ga ima, ko ob njenem godu malčki s šopkom v roki razodevajo svoje častitke. Ravno za to, ker domovi nimajo nič privlačnega na sebi, odbijajo družino in jo pode v gostilne in zabavišča. Kdor je zrasel na domu, polnem poezije, ne bo pozabil nanj nikdar več. Naj še tako zabrede, spomin na skrivnosti kotichek v domači hiši, na nedolžno veselo mladost, ga bo privedel nazaj na pravo pot. Bolno človeštvo bo ozdravilo le na zdravem družinskem življenju.

Vrnimo brezdomovincem domove!

Hiša.

O rodni dom, o hiše očetove streha ti!
Siromaku si grad in potniku v dalji uteha ti:
golob izpod tujega neba trepeče nazaj,
hrepenenje mu je pokazalo i pot i kraj;
Kaj lastavka o južnem poletju strpeti ne more?
Na gnezdo spomin jo nese čez morje, čez gore.

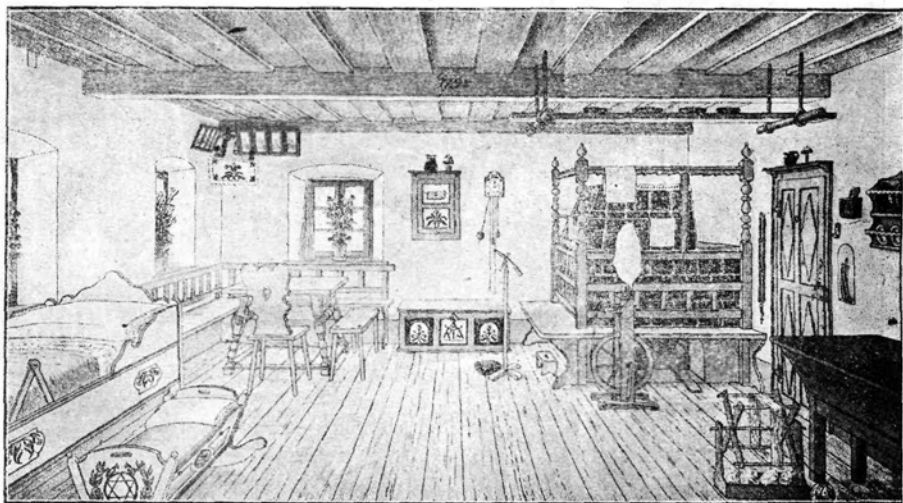
(O. Župančič: Duma).

Gorje mu, kdor je brez doma! Ptiču je podoben, ki so mu paglavci razdrli gnezdo. Naj bo ta dom še tako skromen, naj bo baraka, samo da je naš. Z njim so zvezani naši najlepši mladostni spomini. Kaj bi znalo vse povedati kraško ognjišče? Pripovedovalo bi o rodovih, ki so se grel i ob žrjavici — pa jih ni več. Govorilo bi o težkih večernih urah, ko je zamišljen zrl v oglje očane in solznih oči gledala na otroke mati. Opisalo bi večere, ko so jemali za ognjem slovo sinovi in se zadnjikrat grele za zglavnikom domače hčere. Cela zgodovina je zapisana na očrnelih napah in sajastih kaminih.

Kar je ognjišče za Kraševca, to je zelena peč za Gorjana. Za vrata so jo dali in zapeček so ji prizidali. Po zimi so na zapečku stari in otroci. Dogodki in pravljice se vrste večer za večerom in otroci strme poslušajo povesti o dneh in o ljudeh, ki so bili, pa jih ni več.

Stavba in pohištvo naših starih hiš v gorah ima svoj značilni slog. Res je, da je ta slog v raznih krajih različen, vendar se v bistvu ne razlikuje od gorenjskega sloga na Kranjskem, zlasti v cerkljanski okolici, ki je sorodna s poljansko. Ker se dandanes zidajo nove hiše, v katerih se starodavna peč in kamnito ognjišče umikata štedilnikom, ne bo odveč, če si na podlagi zasnutkov, ki jih je priobčil A. Sič, ogledamo staro kmečko hišo in njeno opravo v naših gorah.

Najstarejše kmečke hiše v gorah so popolnoma ali vsaj deloma lesene in stoje na zidanem podstavku. Prvotno so bile kmečke hiše brez dimnikov. Kuhinja je bila zidana in obokana, dim pa se je valil izpod oboka po vsem podstrešju. V novejšem času zidajo tudi dimnike.

Notranjščina kmečke hiše.

Skozi vrata, ki imajo poleg kljuke tudi železen držaj in trkalce, s katerim naznanjajo došleci zvečer svoj prihod, pridemo v vežo. Iz veže stopimo v družinsko sobo, hišo imenovano, iz te pa v malo sobico, ki ji pravijo kamra. Okna pri starih hišah so majhna in imajo na vnanji strani kot omrežje obit železen križ. Iz oken vise često krasni, košati nagelni. V nadstropju imajo navadno lesen hodnik, ki vodi ob pročelni strani hiše. Na vrhu hodnikove ograje stoje na polici cvetice v posodah. Strehe so krite s slamo ali deščicami, v novejšem času pa z navadno ali cementno opeko.

Stropi v sobah so leseni, nosi jih v sredi mogočen tram. Najbolj importantno opremo sob tvorijo zelena peč. Nad njo vise od stropu obešalniki, za sušenje perila. Okrog peči so narejene klopi. Mize so iz javorjevega lesa in vedno lepo bele. Lepo okrašene so ure, na roko izdelane, večkrat v zaprtih stojalih, da so varne pred zaprašanjem in otroci. V hiši najdeš na steno pribite lesene sklednike in poleg njih lepo izrezljane žličnike. Skrinje stoje v kotu in so okrašene z naslikanimi rožami ali nabožnimi slikami.

Skoro pri vseh hišah imajo kolovrate, ki jih zelo pridno vrte celo zimo, da si pripravijo domačo prejo za platno.

Hlevi so pri starih hišah leseni. Drvarnice redno nimajo, pač pa zložijo drva navadno okrog hiše v skladovnice, ki segajo do podstrejša.

Hiša v tržaški okolici.

Take so bile v glavnih obrisih kmečke hiše v naših gorah. Slike bodo prav prišle zlasti našim podeželskim odrom, ki uprizarjajo kmečke igre, ki so se odigrale na gorenjskem.

Novi čas je prinesel tudi nove spremembe. Tako opazujemo na tolminskem in zlasti kobariškem, da prevladuje pri stavbah beneški slog s starodavnim ognjiščem, in hodnikom, kamor obešajo v jeseni koruzne kite. Pri obnavljanju v vojni razrušenih hiš se pa odpravlja še ognjišče in postavlja moderni štedilnik.

Značilne so za nas zlasti vipavske in kraške hiše. Na prostornem, ograjenem dvorišču — „borjač“ mu pravijo — stoji iz kamna zidana hiša. Strehe so pokrite s „korci“ t. j. z žlebasto opeko, katera je na slemenu, ob perotih in nad kapom obležena s težkim kamenjem, da jo burja ne odnese. Vežna vrata so vdelane v kamenite podboje iz rezanega nabrežinskega kamna. Hiše imajo navadno večjo vežo; tlakano s „skrlami“. Najvažnejši del hiše je kuhinja s prostornim kamenitim ognjiščem, na katerem stoji železni zglavnik in izpod stropa vise železna, verigi podobna vešala za kotel.

Okrog ognja so postavljene klopi in stolčki za otroke. Ko piha besna burja, sedi cela družina za ognjem in se greje.

Nič za to, če zažene veter cele oblake dima skozi zakajeni dimnik nazaj na ognjišče! Parkrat se zasolzijo oči, pa se spet zasveti obraz ob mogočnem zublju. Zvečer zakopljejo žareče oglje s pepelom in gospodinja naredi križ čezenj, da se ne bi hodile „duše vīcat“ in da bo drugi dan oglje pri rokah. Nad ognjiščem se vzpenja zakajena „napa“, ki nosi v predalu celo vrsto loncev od manjših do največjih železnih. Na kuhinjskih stenah visijo bakrene pokrovke, ki se morajo vedno svetiti kot solnce in so pravi ponos domače gospodinjje. Pri kmečki hiši ne sme manjkati sklednika in kadunje (smentrge), v kateri gnetejo gospodinjje testo. Po zimi „žurijo“ domači moški turščico, žene pa delajo v pinji ali pletejo nogavice. Pred hišami se vzpenja latnik, na katerem se razpreda vinska trta; ki čuva po letu hišo pred neznosno vročino. Vrt pred hišo je ponos dekletom, gartrože, roženkravt in rožmarin pa v veselje fantom. Kmečki hiša je prizidana „kolnica“, kjer spravljajo vozove. Važen del hiše tvori tudi „kašča“, kamor obešajo turščne kite. Pod kamrami, kjer spi družina je hranom z leseno stiskalnico, v novejšem času uporabljajo le železno. Iz hrama peljejo vrata v močno obokano „klet“. Klet je za Vipavca in Kraševca zakladnica. V njej leži v sodih njegovo največje bogastvo — rujna vinska kapljica tu donijo v jeseni vesele pesmi in se vrste dolgi živahni pogovori o kupčiji. V nedeljo popoldne oživijo borjači, zberejo se fantje in „balinčajo“.

V Istri so pa hiše zelo siromašne in dajejo prebivalcem le najskromnejše zavetje, zlasti če stoje raztresene zunaj pravih vasi. Ker se prebivalci živijo i zključno le od živinoreje, zato je največji prostor pod hišno streho namenjen hlevu, za kuhinjo in izbo ostane le malo prostora. Hiše v Istri so skoro brez izjeme kamenite in pobeljene, znotraj, so pa po večini okajene. Boljše hiše, zlasti v večjih krajih, imajo pa bolj italjansko podobo. Hišna oprava je večinoma kupljena, izvzemši morda lesene žlice, korca za vodo in posnemalnice za mleko.

Pa najši bodo rojstne hiše velike ali majhne, zidane ali lesene — vedno je težko slovo od njih. Z žalostnim srcem in solznim očesom se ozirajo oni, ki morajo v tujino med neznani svet, nazaj in izročajo rojstni hiši zadnji pozdrav!

Oh hišica očetova, Bog živi te;
Zdaj se ločiti morava, Bog živi te;
A tega nihče ne pove,
Če bom kedaj še videl te!

Bog živi te!

S. Sardenko.

Božična pravljica.

Gotovo take pravljice še niste
nikjer na svetu slišali nikoli.
A jaz izvedel sem jo v gozdu doli,
ko sem po vednosvežem hodil mahu:
Dva palčka sta jo pela na drevesu,
a predenj sta zapela, sta mi dela,
da bi je niti praviti ne smela, —
Pa sta mi vendar izročila pesem,
in rekla, naj med brate jo ponese
na svet večer ...

* *

Nikjer ni mogel žarek svétiti rumen,
nikjer se dih ni upal dihniti noben.
Le same božje zvezde sijejo,
le sama verna srca bijejo.
Nemara pa še te ne sijejo,
nemara pa še ta ne bijejo?
Nemara le skrivnostna sveta noč
tako milobno gleda vrh zemljé,
tako tihotno trka na srcé.

In vrata so se ji odpirala,
in srca skoraj so umirala
od same svetonočne rádsti — — —

Le tam nekje pri oknu za vasjo
odpreti ji ni hotel vrat nekdo.
Oj tam pri oknu je mladenka vroče
strmela doli do podgorske kočé,

in rada bi, da njene bi ročice
postale hipno lahne perutnice,
da bi se preselila v gorsko kočó
in izplakala tamkaj dušo vročo ...

Poglejte: Lani še je kot ovčica
pri jaslicah slonela celo noč,
in angeli nad njo so mir rosili,
božičnice ji sladke pevajoč.
A letos ni ji mar krotkost ovčic,
in božji mir ne mara njenih lic ...

In sveta noč je tihí solzi dve
mladenki potočila na srce
in lahko kakor nji je le mogoče,
je plula doli do podgorske kočé ...

Na hišnem pragu je mladenič stal
in svete se noči je skoraj zbal:
Na vas je nekam gori hrepenel
in rad bi sedem bridkih dni trpel,
da eno sladko uro bi samó
presanjál ob mladenki za vasjó.

Poglejte: Lani še je kot pastirec
pri jaslicah prepeval celo noč,
in drobna lučca je nad njim brlela,
božično mu veselje sevajoč ...
A letos ni mu več pastirceva mar,
in njemu je ugasnil sreče žar.

In sveta noč je mehki solzi dve
 mladeniču stočila na srce
 in dvignila se je nad vse domove,
 pri cerkvi tam zazibala zvonove:
 — Kajneda, moji dragi pevci, lani
 zvonili ste mi radostno-ubrani?
 Nocoj pa se na bridko preglasite
 in drug za drugim mi tako zvonite:
 — Ljubezen, oj ljubezen žalostna,
 kaj kradeš srca ljubemu Bogu?
 Dojenček še živi brez matere,
 a duša več ne more brez miru ...
 Ljubezen, oj ljubezen žalostna
 povrni srca ljubemu Bogu!

Zvonovi so se zibali počasi
 in bridko pesem pevali po vasi:
 — Ljubezen, oj ljubezen žalostna! ...

In svetonočni tihi solzi dve
 mladenki zaplamteli sta v očeh,
 in svetonočni mehki solzi dve
 mladeniču goreli sta v očeh.
 In kakor gre meglica vrh poljan
 in vse zakrije v plašč srebrnotkan,
 čez dvoje src je pozabljivost šla ...
 Srce ni več po srcu hrepenelo,
 pozabljena je bila žalost vsa ...
 In senci sta se k Bogu vračali domov,
 odeti v rajski svetonočni blagoslov.

Dr. V. Glaser.

Po občnem zboru.

Kakor zbira rastoči hrast vsako leto ob določenem času vse svoje moči in poganja v veje, da razširja svoje vejevje in hkrati poglobi svoje korenine, da se trdnejše usidra v zemljo, tako je letos združila naša mlada organizacija na občnem zboru voditelje skoraj vseh svojih društev in okrožij, utrdila se je, da raste. Veselje je bilo videti kako resno in stvarno so sodelovala po svojih zastopnikih na tem občnem zboru okrožja in društva pri rešitvi vprašanj, ki so se obravnavala. Radi tega je imel letošnji občni zbor lep uspeh. Opazila se je pri vseh udeležencih resna volja in veselo navdušenje do vztrajnega dela za nadaljni razmah Prosvetne zveze. —

Minula sta dva meseca odkar se je vršil ta občni zbor. Kaj se je izvršilo v tem času? Komisija, ki je bila izvoljena, da revidira poslovnik naše organizacije, ga je že pregledala in Zvezin svet, t. j. predsedniki okrožij in osrednji odbor P. Z. so ga odobrili na skupnem sestanku v Gorici. V kratkem bo poslovnik tiskan. Dobili bodo okrožni odbori in vsa društva predpisano število poslovnikov proti plačilu določene cene. — Pravzaprav bi bila dolžnost vsakega odbornika društva, da si nemudoma naroči pri tajništvu Prosvetne zveze eden izvod poslovnika, ker ga bo nujno rabil, da vodi in urejuje društveno delovanje.

Vršil se bo dne 26., 27 in 28. decembra t. l. telovadni tečaj v Gorici. Nadalje se pripravlja prepotrebni organizatorični tečaj za društvene voditelje.

Ob tej priliki opozarjam društvene odbore, da morajo čimprej urediti upravo svojih društev. V ta namen je bilo sklenjeno, naj si nabavijo društva pri Prosvetni zvezi proti plačilu Lit. 10 enotne poslovne knjige.

Ne pozabite na to, da mora biti naročena na »Naš Čolnič« družina vnetega društvenika!

Glavno je potrebno, takorekoč vsakdanje delo v društvu. Za to delo hočem poudarjati nekatere smernice:

Neobhodno potrebno je, da deluje cel odbor društva. Slaba je vsaka organizacija, kjer dela le eden sam. Društvo ima vzgojen namen in mora

v prvi vrsti premagati individualizem, t. j. sebičnost posameznikov, en sam človek pa ne bo pregnal individualizma iz društva. Voditelj društva mora gledati najprvo, da vzgoji odbornike za požrtvovalno delovanje v društvu, potem vse društvenike. Prva reč so redne odborove seje, ker ravno pri teh se navzamejo odborniki organizacijskega duha. Odborniki se s časom menjajo in tako se razširja ta socialna vzgoja med vse člane društva. Želeti je, da se pritegnejo po možnosti k odborovim sejam tudi drugi društveniki, da se vzbuja pri posameznih članih zanimanje za vprašanja, ki se tičejo skupnosti in da ostaja odbor v stalnem stiku z ostalimi društveniki, ki naj imajo priliko staviti pri odborovih sejah za društvo koristne predloge. — Neobhodno rabi društvo človeka, *ki vodi*. Slabo znamenje pa je če voditelj pravi: »Vse moram sam napraviti.« To bi dokazalo, da dotični ni sposoben voditi, to se pravi pravilno deliti delo v društvu med odbornike oziroma člane. Organizacija društva obstoja ravno v tem, da se prostovoljno združi število ljudi, ki hočejo doseči skupni cilj na najlažji način s tem, da si pravilno delijo delo, ki je potrebno, da pridejo do določene si svrhe. Radi tega naj gleda voditelj društva, da si vzgaja sotrudnike. Za to naj si zbere mlade ljudi. Mladina je namreč najmanj sebična, se hitro navadi delati in ima za društveno delovanje največje veselje.

Dobro je treba pomniti, da je društvo le priložnost za dobro. To pomeni, da se ne sme zahtevati, da bi bili vsi člani v društvu prav izvrstni. Društvo je ravno za to, da izpopolnjuje svoje člane, da napravi iz šibkih značajev s časom osebnosti. Se ne sme radi tega izključiti iz društva član, ki ima to ali ono napako. Pač pa naj neusmiljeno izbrčne odbor iz društva člana, ki nasprotuje namenu društva. Zahtevati od društvenikov, da postanejo čez noč obsolutno popolni, je neumnost.

Včasih se zgodi, da ovadijo nekateri ljudje katoliška društva pri vplivnih mestih, češ, da je ta ali oni društvenik tak in tak, tudi take imajo v svoji sredi! Taki in slični očitki so ravno tako smešni in neumni, kakor če kedo naprti napake nekaterih članov kakega naroda ali stanu celemu narodu ali stanu — n. pr., ker so nekateri Rusi zločinci, ali mogoče kak odvetnik slepar ali morda kak duhovnik skopuh — ne sledi, da je ves ruski narod zločinec, vsi odvetniki sleparji ali vsi duhovniki skopuhi. — Tudi ko so krščanska načela zmagala, je bila zasebna morala mnogokrat slaba, javna nrvnost pa je bila jako občutljiva: vse se je zavedalo, da je to slabo, sedaj se pa napake smatrajo za nekaj neizogibnega. Delati za povzdigo javne morale za to, da se cel narod moralno povzdigne, je bolj zaslužno, kakor le posameznike reševati. To važno nalogo imajo naša društva.

Ako bodo premostrivali in dosledno izvajali voditelji naših kulturnih organizacij gori navedena navodila našega izkušnega mojstra drja Kreka, bo njih trud ustvarjal zgodovinsko dejstvo, da bo naš narod med prvimi glede kulture in zlasti glede krščanske prosvete!

H koncu - vsem društvenikom in društvenicam veseli Božič! Bog živi!

Zvonovi, zvonite

Na delo budite,

Ker naše življenje

Je kratek le dan! —

Janko Kralj:

Večerna socialna šola.

Naša prava in živa društva so z jesenjo otvorila večerne šole. Večerne šole: to so fantovski in dekliški večeri. Kjer se društveniki redno zbirajo h razgovorom, predavanjem, sestankom, tam je društvo res razvito; kjer tega ni, je društvo le v zapisniku ali pa je boren vaški cirkus. Zatorej bodi naših društev prva skrb, da uvedejo povsod redne fantovske in dekliške večere.

Pa pravijo: O čem naj se razgovarjamo na fantovskih večerih? Ni snovi za razgovor, ni predavateljev, reva je z nami.

Toda treba je le odpreti oči in pogledati po naši deželi: Ali ne vidite, kako se polagoma premikajo cele socialne plasti, kako kopni tenka plast domačega razumništva, kako vsiha plast zdravega srednjega kmečkega stanu, pa naraščajo trume bajtarjev, se množijo vrste delavcev, ki se odtekajo z rodne dežele v tujino. Tu sem na to rano pri tisi prst: Tu je moderno naše socialno prašanje, to je naša revščina, tu je pekoči tvor, in vsi čutimo, kako boli.

Kaj storiti, da ustavimo to propadanje našega ljudstva? Kaj moremo storiti, da se kmečki stan vzdrži in okrepi, da mali obrtnik ohrani in dvigne svojo delavnico? Kako naj

zagotovimo našemu delavcu kruh na domači zemlji in slovenskemu izseljencu pomoč v tujini?

Vsa ta in druga prašanja so na vrhu rane. V globini pa pečejo še druga: Zakaj je danes človek blago? Kake naravne pravice ima vsak človek, družina, narod, država?

Na vse to odgovorja socialni nauk krščanstva. Kako naj v moderni dobi udejstvimo ta načela, kako naj jih udejstvimo v naši vasi, občini, deželi?

Na vsa ta prašanja naj polagoma da točen in jasen odgovor večerna šola v društvu.

Točen in jasen odgovor: to pomeni trdna in jasna socialna načela. Ta načela se ne vsidrajo v možgane čez noč, ampak le v vztrajnem, stalnem premišljevanju in preučevanju. Za to morajo poslali naša društva prave socialne šole.

Pa ugovarjajo: To društvenikov ne zanima, to so prašanja za učenjake, ne za nas, za prvake in voditelje, ne za priproste kmečke fante. In vendar nam en sam pogled na kras, Goriško okolico in v mnoge gorske vasi pove: Socialno prašanje je tu pred nami, je živo, vzburja cele občine, se širi iz delavskih središč v kmečke vasice. Velik del naših ljudi je nezadovoljen s sedanjim socialnim redom, ga hoče prevreči. Mnogi izmed njih upajo v zmago komunistične revolucije. In ko sprejemajo komunistična gospodarska načela, se polaste njih duševnosti tudi zmote, usodne zmote. Prva in temeljna zabloda: začnejo dvomiti v najvišjih odrešilnih načelih človeškega duševnega življenja, o veri, vesoljstvu, o Cerkvi, ki je najpopolnejše občestvo ljubezni. Ta zabloda se ne kaže le v besedah, kmalu se razodene v življenju posameznika, ki začne srčno propadati in se odkrhne od občestva kristjanov. Druga zabloda: Ljudje, ki gredo na to pot, postanejo nesposobni za tvorno in praktično socialno delo: nesposobni, da bi v zadrugah, v občini, v deželi kaj trajnega in za tekoče dni koristnega napravili, ker v slepi veri pričakujejo, da pride „rdeči čudež revolucije“, vesoljno odrešenje.

Tako izgubljam v naših krajih dobršen del mladine, ki se odcepi od krščanske narodne enote in brezplodno sanjari v vstajenju revolucije, duševno pa propada. Bliža se čas, ko bo to gibanje z novo močjo udarilo na dan po naši deželi. Kdo naj mu v dneh zmede stopi nasproti?

Proti temu resnemu in žilavemu nasprotniku ne bodo društva, ki so navadna zabavišča, nič opravila. Le ljudje, ki so si v društvu izoblikovali jasna in trdna socialna načela, bodo zmogli krepko braniti krščanske temelje slovenske narodne enote in obenem uspešno delati za socialni podvig delovnih stanov. Zato čas trdo veleva vsem, ki so odgovorni za rast ali zamiranje našega ljudstva: Vpeljite o društva večerne šole, vpeljite v večerne šole pouk o socialnem prašanju in pravih socialnih načelih! —

Zgodovina je slovensko ljudstvo že enkrat težko kaznovala, ker ni bilo pripravljeno na svetovno socialno prenovitev. To je bilo leta 1848. Prišla je zemljiška odveza, tlačan je postal svoboden lastnik posestva. A ker za to svobodo ni bil vzgojen, je bil podoben otroku, ki ni še shodil. Slovenske kmečke množice niso bile pripravljene in usposobljene, da bi zmale samostojno gospodariti in z uspehi izkoristiti pridobljeno svobodo.

Mali kmetje so trumoma padali v roke oderuhov, boben je pel po deželi, na tisoče posestev je propadlo in takrat je začelo veliko preseljevanje slovenskih kmetov v mesta, pozneje pa čez morje. To je bila kruta zgodovinska lekcija, ki je še danes nismo preboleli: zakaj velike razlike med veleposestniki in bajtarji, med magnati in kmečkimi dninarji so nastale v oni dobi.

Pomikamo se nasproti drugi socialni prenovitvi. O tem ne gre dvomiti, tudi če se včasih zdi, da so padli delovni stanovi v novo hlapčestvo. Ali bo slovensko ljudstvo pripravljeno na to zgodovinsko uro? Ali bo stala v vsaki vasi skupina sposobnih mož, ki bo vedela za kaj gre in bo do dna duše prepričana, da je treba napeti vse sile, da se družba uredi na trdnih in preizkušenih socialnih načelih krščanstva, ki jih kapitalizem danes tepta in skrni — in ki jih komunizem duši in zatira!

Tu mora zastaviti svoje delo večerna socialna šola. Povsod ne bo šlo a začeti je treba. Začeti je treba, ker vse naše prosvetno delo mora sloneti na načelih, — ne na goli zabavi. Kdor pa nosi težko in sveto odgovornost, za našo vas in našo deželo, ne sme ostati ob strani, ampak nujno ga moramo prositi, da pomaga pri gradbi. Z kaj pravo prosvetno delo je ena izmed stoterih poti do enotnega cilja, ki blesti pred nami: — da pride kraljestvo božje na zemljo.

Fantje, dekleta! „Naš Čolnič je vaš! Vi odločate, ali bo še naprej izhajal, ali preneha. Nikar ne pustite, da izhira naše najboljše mladinsko glasilo. Takoj na delo! Praznik sv. Štefana in Novo leto sta „Čolničeva dneva“. Ta dan naj hodijo zavedni fantje in požrtvovalne mladenke od hiše do hiše in naj nabirajo povsod novih naročnikov. Dajte svojemu „Čolniču“ bogat novoletni dar!

Gizela F.

Dekleta — na plan!

Novo leto se bliža, novo, pravim, a je vedno isto, leto za letom, z neznatnimi izpremembami. In vendar se radovedno vprašamo, ko stopimo v novo leto: Bom li tudi v tem letu nesrečna ali mogoče še nesrečnejša kot v lanskem? Ne tako! Mnogo bridkega je minilo. Naš pogled naj bo uprt naprej! Pozabljajočim na prestale težave, naj se nam širi srce, polni naj se z novimi željami, z novimi načrti... In če tudi bi ostale vse želje neizpolnjene — človek vendar upa in upa... in le zato ustvarja vedno z nova. Kedo naj uteši človeško hrepenenje? In kedo bi zameril upajočemu? Vzemite človeku upanje — vzamete mu možnost, da raste na znanju, na modrosti, na ljubezni — ker vse nam je tako potrebno...

Tudi jaz upam — ki pišem te vrstice vam dekleta iz mesta in dežele. Ne bom vam razkrivala vseh strun — ker so le preveč moje — a ena mi ne da miru in neprestano bi pela, da bi jo slišale v sleherno vasico naše lepe domovine. Ni to pesem, ki sili na dan, so le tri besede, ki vam jih zapišem, ker prevpiti vodé in goré le ne morem: Dekleta na plan! — Kako dolgo še čakate? Čas je, da se vzdramite povsod, tudi v najmanjši, najbolj zakotni vasi.

Kaj pričakujemo od vas — se povprašujete?

Dekleta iz dežele, ve ste steber našega naroda, ki je del človeštva. Ali se tega zavedate? Odgovor mi je že znan! Ve vse se ne zavedate še jasno svojega poslanstva. Če bi se zavedale, ne bi hiralo človeštvo za mnogimi boleznimi — duševnimi in telesnimi. Deklé, žena, mati, da mati ima to moč v sebi, da lahko reši človeštvo in ga otrebi gnjijočih se ran. Rešila je že človeštvo Marija večnega pogubljenja — ker dala je svetu Sina — a tudi me matere hočemo nadaljevati nje delo, čeravno se ne moremo povzpeti do te bleščeče se zvezde, ki bo sijala na veke. Tudi v nas vstaja neodoljivo hrepenenje, biti dobra mati. Ali sledimo temu hrepenenju? Žrtvujemo vse moči, telesne in duševne — in vendar žanjemo le malo dobrega sadu. Zakaj neki? Doseči ne moremo Marije, ker nimamo tiste posebne milosti, zato človeštvo hira in hira. In vendar smo tu, da ohranimo človeštvo! Še več, da ga rešimo in očistimo vseh ran! Niti obvez nimajo te rane, srce me boli, ko zrem vanje, a nimam moči, da bi vam govorila o njih — nimam več solz, da bi te rane izpirala.

Dekleta začnite ve! Kako? Mislite, iščite in našle boste novo pot, po kateri vam je hoditi! Dvignite vendar naš narod na višjo stopnjo srčne izobrazbe! Dekleta, pogrešamo idealno živečih družin. Naši fantje, možje pozabljajo, da imajo tudi srce. Sram jih je priznati, da so se rodili s čutečim srcem, čustva se jim zde nepotrebna, nemožata; mika jih le telesna in duševna moč ter kopičenje posvetnega bogastva.

Dekleta, žene, matere — srečnejše boste, ko bodo možje spoznali, da le bogastvo srca vodi k blagostanju. — Dekleta, izberite si le dobrega moža, da bodo vaši bodoči otroci pomagali podpirati steber našega naroda, ki je del skupnega človeštva.

Dekleta, hotela sem vam le svetovati: Vstanavljajte povsod, v vsaki vasi, dekliške krožke! Potom krožkov naj vsklije ono sredstvo, zdravilno sredstvo, ki naj celi rane hirajočemu človeštvu. Mislite na moje predidoče besede! — Če potrebujete pomoči, obrnite se na Prosvetno zvezo v Gorici.

Nanut L.:

Naš čolnič.

Dveleten je, pa se je priljubil celi deželi. Nestrpno ga čakajo, kot bi bil njihov brat, prihajajoč iz mesta z novicami in darovi.

Oglejmo si ga podrobneje, da ga bomo še bolj vzljubili in ga širili do zadnje kože:

Čemu je začela Prosvetna zveza izdajati „Naš čolnič“? V naši Krajini imamo cele trume izvrstnih, duševno bogatih fantov in deklet, in vendar je splošni položaj dežele žalosten.

Zakaj? Metali so na deželo prazno doneče fraze o narodnosti, jokali so nacionalne solze — a ljudska duša je pri vseh teh lepih frazah umirala, ker ni bilo prave hrane zanjo. Treba je bilo vsaj v to našo izbrano četo idealnih fantov in deklet vlititi enega duha, enotne volje in vtisniti ji pečat enotnih načel, ki naj bi ji vžigala pogum in dajala moči. Kako? Potreben nam je bil enoten klicar, ki naj bi bil glasnik naše družine, uklepajoč nas v enoto. In ta glasnik je „Naš čolnič“.

Določiti mu je bilo treba smet, da ne bi taval brez kompasa po morju. Važno je bilo vprašanje, kaj naj piše naš list, da bo kot rodovitno drevo, prinašajoče obilnega sadu. Odgovor ni bil težak: Naše duše so bile razdejane, treba jim je bilo zgraditi dom. Vsak človek je zidar, še več, kovač je, ki naj kuje predvsem v sebi jekleni značaj. Zato je treba muke, odpovedi, žrtve: to so kladiva, s katerimi se kuje pravo srce.

Središče domačega življenja so postale gostilne, zabavišča in plesišča. Treba je bilo prenesti ta središča k pravemu viru — k družini. Ko se mladina vrne v naročje družine in se zamakne v lastno dušo — tedaj bo šele odkrila skrivnostno silo našega naroda, ki ne odreče nikoli. — Ste čitali „Pomenke“? Ali vas ni vsak stavek tako ljubko in prepričevalno klical k družini?

Pa ni dovolj, da sam sebi skuješ značajno srce. Ozri se na okrog! To srce stoji v zvezi z drugimi. Potrebna ti je socialna izobrazba, ki te uvaja najprej v krog domače družine, te seznanja z brati in sestrami, nato te uvede v večjo socialno edinico, ki ji pravimo vas in ti predstavi tesno spojeno večjo skupnost, ki se imenuje narod. Dvoje nalog ti daje ta socialna šola: Spoznati moraš bistvo, zgodovino in pomen teh socialnih edinic in vcepti vanje pravega krščansko socialnega soka.

Poleg teh naravnih socialnih edinic te obkroža prostovoljna prosvetna organizacija, v kateri se udelejuješ. Navodil rabiš za društveno delovanje, za knjižnice, petje, dramatiko, telovadbo. Vsa ta navodila ti je prinašal „Naš čolnič“. Iz poročil si uvidel, da se borijo bratska društva z enakimi težavami, kot vaše društvo. Opazil si v poročilih pripomočke za uspešnejše društveno delo in se sam ogrel ob požrtvovalnosti drugih.

Znabiti si slišal ugovore, ali imel celo sam pomislek, da je „Naš čolnič“ premalo poudarjal verske smeri v zasebnem in javnem življenju. Veš, kaj ti povem: „Čolnič“ ni nabožen list, to je res, je pa krščanski! Iz vsake vrste diha obnovitveni krščanski duh. Njegov namen ni sončiti zrastle jelke — te imajo solnca dovolj. Med zarastle mladike, hirajoče v močvirju in hrepeneče po solncu — tja gre njegova pot. On gleda na propadajoče domove,

na živo resničnost v življenju mladine, na razdvojenost družin — tja hiti pomagat. Zastonj ti bo lepa streha, če pa sloni na trhljih tramovih. Močnih temeljev manjka krščanskim hišam. Ko te postavimo, potem jim bomo šele krasili fasade.

Samozavestno lahko primerjamo naše društveno glasilo s svetovnimi krščanskimi mladinskimi glasili. Iz njega diha naše življenje, vstaja duh naše zemlje, opisujejo se naše razmere — mi sami živimo v njem. V tem oziru lahko mirno sodimo, da je „Naš čolnič“ prvovrsten mladinski list.

In vendar — je ostal ta bogati zaklad po nekod še neizkopan. So celi okraji, kjer „Našega čolnica“ še ne poznajo. Čudimo se drugim organizacijam: italijanskim, nemškim, češkim, jugoslovanskim i. t. d., kjer so mladinska glasila razširjena v vsaki zavedni družini. Pri nas? Celo društveniki in društvenice niso povsod naročeni na „Naš čolnič“. To veliko napako je treba popraviti letos.

Anica M.

Sestram!

Širom naše dežele smo raztresene. Dvoje enotnih vézi nas pa vseeno združuje t. j. naši dekliški krožki v okviru Prosvetne zveze in „Naš čolnič“. Ker se bližajo lepi božični prazniki, si štejem v sestersko dolžnost, da voščim vsem sosestram po naših društvih veliko veselja in sreče za praznike. Pa še nekaj dodam:

Tudi našemu prijatelju „Čolnič“, ki nam prinaša toliko poučnih in ljubkih člankov, želimo krepkega razvoja v novem letu.

V znak hvaležnosti skušajmo povsod in ob vsaki priliki širiti naše glasilo. Vsaka članica naših društev naj si šteje v čast, če more zagotoviti „Čolnič“ vsaj po eno novo naročnico.

Sestre, dekleta, dijakinje! Ne pozabimo v teh lepih praznikih „Našega čolnica“!

Novi poslovnik.

V vsaki družbi mora vladati red. Vsi člani in odborniki morajo imeti natančna navodila o svojem delu, dolžnostih in pravicah. Ta red so preglašala vsa društva, kakor tudi Prosvetna zveza. Nešteto vprašanj je prihajalo na zvezno tajništvo. Ponekod so hoteli imeti pojasnila glede ustanovitve društev, drugod niso vedeli, kako naj vodijo občne zборе, seje, društvene večere, predavanja, zopet drugod so nas vpraševali, kaj so to dekliški in fantovski odseki i. t. d. Iz vseh teh vprašanj je jasno in glasno odmeval klic po poslovniku. Če pomislimo, da je tekom leta narastla naša prosvetna organizacija na impozantno število včlanjenih društev, ki so združena v okrožjih, če upoštevamo dejstva, da v društvih deluje več raznovrstnih odsekov, da

vsak izmed odsekov potrebuje svoj posebni poslovnik, nam je potreba po enotnem poslovniku še bolj očitna.

Prosvetna zveza je po svojem tajniku dovršila to velevažno nalogo in predložila letošnjemu občnemu zboru v odobritev celotni poslovnik. Občni zbor je izvolil posebno komisijo, ki naj bi poslovnik pregledala in ga predložila zveznemu svetu v polnomočno potrdilo.

Dne 30. novembra je bil sklican v Gorico zvezni svet, katerega se je udeležil centralni odbor in 12 okrožnih predsednikov iz vseh krajev naše dežele. Po triurni debati je zvezni svet odobril poslovnik in naročil zveznemu odboru, naj ga da v tisk. Ob tej priliki so delegatje sprejeli enoglasno naslednji sklep, ki je obvezen za vsa društva, odbore, odseke, okrožje in centralo:

Vsako društvo, vsak odsek in vsako okrožje je dolžno naročiti in takoj plačati po en izvod Poslovnika.

Društva, ki štejejo nad 50 članov, so dolžna za vsakih nadaljnih 50 naročiti še po en izvod. Priporoča se vsem odbornikom, da si vsak oskrbi vsaj po en Poslovnik.

Poslovnik je obvezen za Prosvetno zvezo in vse podrejene organizacije.

Opozarjamo vsa društva, zlasti gg. predsednike, naj o tem sklepu obveste društvene in odsekovne odbore. Kakor čujemo, bo poslovnik dotiskan do srede januarja. Svetujemo društvom, naj toliko časa počakajo še z občnimi zbori, da začno svoje delovanje v prihodnjem letu že po novem poslovniku.

Prepričani smo, da bodo društva in vsi naši prosvetni delavci veseli tega velevažnega dela in da bodo z navdušenjem sprejeli poslovnik, ki jim bo služil kot društveni voditelj in svetovalec. Lepšega noveletnega darila kot je poslovnik, ni mogla dati svojim članicam Prosvetna zveza.

Stanko Stanič.

Nepoznan mladino ljub.

Ker se tega moža naš narod ob stoletnici njegovega rojstva ni spominjal, naj se ga vsaj spomnimo mi mladi, čeravno je že 107 let preteklo, kar je ta mož zagledal luč sveta.

Stefan Kocjančič — ta je namreč tisti; o katerem hočemo govoriti — po svojem vplivu in delu daleko presega vse svoje vrstnike.

Stefan Kocjančič se je rodil v Vipavi ravno na Božič leta 1818. Že njegova mladost kaže poznejšega moža. Po dovršeni šoli v Vipavi je stopil v goriško gimnazijo. Takrat je bil Kocjančič velik prijatelj dramatične umetnosti. Na svojem stanovanju je mladi dijak osnoval dramatičen krožek. Sam je bil pisatelj iger, ravnatelj, režiser in igravec obenem. Člani tega krožka so bili njegovi součenci in prijatelji. Vstopnina je znašala stari krajcar.

Proti koncu svojih gimnazijskih let je stopil v nov krožek — če smemo to družbo imenovati krožek —, ki se je zbiral na stanovanju kanonika in pisatelja slovenskega Valentina Staniča. Tu so mu prišle prvič v roke slovenske knjige in tu se mu prvič vzbudila slovenska narodna zavest.

Po dovršenih gimnazijskih študijah je stopil v goriško bogoslovje, daroval leta 1841. novo mašo in postal leto pozneje kaplan v Ločniku. Tu na meji Slovenstva je opravljal važno službo slov. pridigarja in spovednika štiri leta. Takrat je v Ločniku prevladoval še slov. jezik. Saj je ravno

Kocjančič par let pozneje izdal: »Životopis in pridige Jos. Stiebelna, dekana v Ločniku«.

Po tej kratki dobi kaplanovanja je bil mladi Kocjančič imenovan za profesorja bogoslovja v Gorici, kjer je vzgajal mlade duhovnike celih 37 let, to je do svoje smrti. V semenišču je bil Kocjančič popolnoma na svojem mestu. Sam temeljito učen je znal vedno zajemljivo in kratkočasno predavati, tako, da so ga vsi bogoslovci radi poslušali in se ga dolgo spominjali. Njegovo veliko veselje je bila semeniška knjižnica. V njej je prebil in preštudiral največ ur svojega življenja, pa jo tudi pomnožil, tako da je ob njegovi smrti l. 1883. štela 16.000 knjig.

Največje njegovo delo je bila vzgoja mladih duhovnikov, katerim je z besedo, vzgledom, dobrim svetom in posojevanjem knjig cepil ljubezen do katoliške vere in slovenskega naroda. Iz njegove šole so izšli S. Gregorčič, Jan. Fabijan, Bl. Grča, Dr. Mahnič in cela vrsta naših zdaj že povečini mrtvih borcev.

Njegova druga odlika je, da je bil eden prvih velikih podrobnih delavcev na polju naše narodne prosvete. Zalegal je vse tedanje naše časopise s popularnimi prosvetnimi spisi. Pomagal je povsod! Vsi letniki »Novic«, »Zgodnje Danice«, »Slov. Bčele«, »Šolskega prijatelja«, »Glasa«, »Besednika«, »Slovenca«, »Večernic«, »Mohorjeva koledarja«, ga štejejo med svoje sotrudnike.

Pred očmi je imel vedno slovensko mladino. Prve slovenske šolske knjige smo dobili Primorci izpod njegovega peresa. Leta 1851. je izdal: »Šestindvajset povesti za mlade ljudi«, kmalu potem pa »Povesti F. Soave-ta«, ki jih je prestavil iz italijanščine. Obe knjigi je leta 1869. ponatisnil. Lahko torej trdimo, da nam je Slovincem spisal Kocjančič prvo mladinsko knjigo.

Ta mož pa je bil tudi prvi raziskovalec naše domače zgodovine.

Že leta 1852. je spisal med drugim tudi prvič »Beneško Slovenijo«. Leto pozneje je priobčil v »Slov. Prijatelju«, svoja raziskovanja o Nemškem Rutu. Leta 1863. je izdal knjižico »Marija Celj nad Kanalom«, leta 1864. pa že nepopolno zgodovino goriške grofije. Posebno veliko let pa je zbiral in objavljajl gradivo za zgodovino goriške škofije. Posebno pohvalo pa zaslužijo njegove »Zgodvinske črtice, nabrane po Goriškem«.

Če navedemo še h koncu, da je Kocjančič zlagal pesmice v hebrejskem jeziku, da je bil svetovnoznan preiskovalec sv. pisma stare zaveze, da je bil tudi dober nabožen pisatelj — še danes imajo marsikje njegovo: »Kristusovo življenje in smrt« —, da je popolnoma obvladal 26 jezikov da je zapustil v rokopisu med drugim tudi turško-nemški slovar, slovensko nemški slovar, staroslovensko slovnico, bulgarske narodne pesmi, 76 pol obsegajoči slovenski rokopis »Letopisemsko staro slovstvo«, svoj dnevnik, životopis in nebroj pisem, bomo pač uvedeli, kak velikanski duh je živel v tem našem možu.

Kocjančič je bil eden izmed tistih mož v katerem sta bila v popolnem soglasju živa vera in življenje. Dokopati našo mladino do te sreče imajo namen vsa naša prosvetna društva. Njegov životopisec Franc Podgornik poznejši Mahničev najrazboritejši protivnik, pravi, da se je sreča brala Kocjančiču iz obraza. Ni mu bilo težavno deliti svojih majhnih dohodkov z ubožci in reveži. Rajši ni nikamor potoval in revno živel, da si je mogel knjige kupiti in reveže podpirati. Z časom je dobro gospodaril. Vse življenje je bil zdrav in vesele narave. Do sive starosti si je ohranil veselje do glasbe in petja. V družbi je bil prijeten tovariš, ki je nedolžne smešnice in

dogodke kar iz rokava sipal. Malo je govoril, o sebi najmanj, zato je pa veliko delal in naredil.

»Kdor ga ni poznal, moral ga je že po zunanjem spoštovati, kdor je vedel, kaj o njegovih uspehih ga je občudoval in kdor je z njim občeval ta ga je ljubil.«

Ti pa naša mladina, ki hrepeniš navzgor, ravnaj se po njem da boš srečna!

Tistim pa, ki so letos o vernih dušah hranili grob našega Erjavca povem na uho, da tam blizu počiva tudi Kocjančič — pozabljen...

Dr. M. Brumat.

Krščanski pokret italijanske ženske mladine.

(Nadaljevanje.)

O veselju in zabavi.

Kdo bi dvomil, da so tudi razne zabavne prireditve odličen vir veselja. Lepo organiziran izlet ali romanje, čvrsti telovadni, pevski in dramski nastopi, zlasti o pustnem času burke in podobni nastopi, zabave, ki spravijo vse navzoče v smeh in burno veselje — to so stvari, ki pospešujejo veselje mladih src. Zato pozdravlja vsaka mladinska organizacija vse te prireditve. In to je prav; saj smo ustvarjeni za veselje in srečo, in vse trpljenje tega sveta je le sredstvo, s katerim nas Bog čisti, da postanemo vredni večnega veselja. Tudi najstrožje katoliške mladinske organizacije, n. pr. ital. kat. krožki in Marijine družbe, skušajo nuditi mladini primerno zabavo.

Toda katoliška društva se morajo tudi v zabavi zavedati svojih katoliških načel. Med katoliškimi in brezverskimi, ozir. versko brezbriznimi društvi mora biti tudi kar se zabave tiče načelna, bistvena razlika. Versko brezbriznim društvom je zabava več ali manj cilj in namen, krščanskim društvom pa mora biti le sredstvo, ki naj pospešuje glavni namen: krščansko izobrazbo in vzgojo članov. Za popolno veselje in srečo smo ustvarjeni, tako nas uči vera, a obenem nas uči tudi, da ta sreča je delež in plačilo večnosti, ki si ga pridobimo le tedaj, če se kot popotniki in ptujci preveč ne oklepamo veselja tega sveta. Saj se spomnite onega svetopisemskega moža, ki se je vzradostil ob pogledu na polne žitnice in kleti, češ, zdaj pa bom pil in jedel in se veselil. Gospod pa ga je nazval bedaka, ker je ob misli na veselje tega sveta pozabil na svojo dušo in zanemaril skrb za edino trajno in vsega hrepenenja vredno večno veselje. Za nas katoličane mora biti veselje tega sveta in sleherni zabava le sredstvo, da se znova okrepimo za boje življenja, da tako zadobimo prepotrebno veselje do življenja in njegovih naporov, ki jih prinaša vsakomur izmed nas vsak dan v vsakem poklicu in vsaki starostni dobi. Zato je opravičena le taka zabava, ki vsestranski dviga življensko sposobnost, vse graje vredna je pa ona, ki ubija veselje do dela in drugih resnih življenjskih nalog.

Kaj čuda torej, da ital. kat. dekliška organizacija navaja svoje članice z ozirom na zabavo k veliki skromnosti in izbičnosti. Iz že večkrat navedene

Olgianti-jeve knjige o novih smernicah za dekliško mladino sem razbral sledeče pogloblitve misli o zabavi in njenem razmerju do ostalih društvenih nalog.

Zabava mora biti tako urejena, da ohrani vsaka članica in vsak opazovalec vtis, da je krožek resna vzgojna in vsestransko izobraževalna organi-

Še nama božičnih darov !

zacija. Negovanje verskega življenja, požrtvovalna vestnost glede predavanj in zlasti vzgoja k velikodušni odpovedi ter skrbi za bližnjega se morajo zelo poudarjati, čeprav bi vsled tega imel biti dekliški krožek po številu le neznamen. Zakaj tako? Olgianti pravi: Mi hočemo svet reformirati, tega pa ne naredimo, če bomo drveli za svetom in njegovim okusom. Ne mase ampak

majhna, od pristnega krščanskega duha prežeta tropica apostolskih deklet bo mogla pomagati pri prerojenju trhle človeške družbe.

2. Naj se negujejo: petje, igre, izleti itd., ampak dekliški krožki naj teh stvari nikakor ne goje v taki meri, da postanejo glavni način društvenega dejstvanja, da se krožki izpremenijo v pevske in dramske šole, v športne ustanove itd., dočim se glavni namen potisne tako v stran, da se ga članice niti ne zavedo.

3. Tudi pri zmernem negovanju petja, dramskih nastopov, športnih in drugih zabav — naj vplivajo voditelji na vzgojo volje in navajajo dekleta h krščanskemu pojmovanju vseh teh stvari. Katera izmed vas, draga dekleta, ne ve, da je treba tudi pri pevskih in podobnih vajah požrtvovalnosti? Redno in točno prihajanje, mir in pazljivo sodelovanje, brezpogojna pokornost napram voditeljem, potrpežljiva pomoč manj nadarjenim članicam, zatajevanje prevzetnosti pri lepih uspehih, vaja v ponižnosti če kaj izpodleti in se vam zdi, da se vam vse roga, — to so važni vzgojni momenti, ki jih morajo krščanski krožki tudi z nadnaravnega vidika izčrpno izrabiti. In ali naj vas opozorim še nato, kako zelo bi vas umetnost vodila tudi k ljubezni božji, temu najbogatejšemu viru veselja in moči, ako bi prav pogostoma mislile na veliko, a tako prizirano in nehvaležno teptano resnico, da je tudi vsa lepota umetnosti, le skromen utrinek lepote božje? Če bi na to mislili, bi s svetim strahom in veliko dušno koristjo negovali tudi pristno umetnost, ki jo nekateri tako poželjivo in surovo obdelavajo, kakor brezumna živinčeta cvetje na pomladanskih tratih.

4. Prireditev naj bo malo, te pa dobro pripravljene.

5. Vaje naj ne trajajo pozno v noč in naj ne bodo tako pogoste, da razbijejo najvažnejšo. domačo družinsko skupnost. Mladina, ki je vsak večer z doma, je v nevarnosti, da zgubi sploh vse veselje do doma in domačih. Kako kvarno bi bilo to zlasti za dekleta, ki so poklicana predvsem za dom! Prav radi tega je italijanska kat. mladinska akcija v tem pogledu strožja pri prireditvah kot pa pri mladeničih.

6. Olgiate svetuje, naj bi dekliški krožki prirejali čim manj dramskih prireditev, javni nastopi naj bi bili celò izključeni. In veste zakaj? Pa ne zamerite, da povem prav odkrito, kakor on sam. Izkušnja ga uči — in koga ne uči? — da so dekleta zelo nagnjena k ničemurnosti in da so take prireditve velikokrat iz napuhnjenih misli in nevoščljivosti, raznih obupov in nevolj majhnih ter večjih prepirov in zdražb. — Pri igrah z mešanimi ali celò ljubavnimi ulogami bi lahko še kaj dodali. Za te bi svetoval jaz z vsemi resnimi mladinojubi, naj se izbirajo le resna, starejša dekleta ali morda mlade žene kjer so v društvu.

Naj končam o zabavi in veselju. Rečem vam, bodite vesele in čvrste, kakor to želi tudi italij. dekliška organizacija svojim članicam. Po vedrih licih in veselih srcih naj nas spoznajo vsi, da ste v katoliškem društvu. — Nihče pa naj ne reče: Pojdem še jaz v to društvo, ker prireja veliko veselje; kajti veselje in prirejanje veselje nista eno in isto, zabavne prireditve vam bodo le tedaj vir veselja, če vam bodo vir življenskih sil in studenec krepčilnega napoja za resne naloge vašega stanu.

Propagandna šola.

Zelo važna ustanova italij. kat. dekliške organizacije je tako zvana propagandna šola. „Višji svet G. F. C. I.“ v Rimu ima pod seboj „Škofijske svete G. F. C. I.“, ki so jim neposredno podrejeni posamezni dekliški krožki. Ta „Škofijski svet“ je dolžan skrbeti, da ustanovi eno ali po potrebi tudi več

propagandnih šol za posebno vnete gospodične in tudi preprosta dekleta. Da boste lahko razumele nalogo te šole, vam povem zgled. V vašem krožku rabite socialna, gospodinjska, versko-apologetična, vzgojna in druga predavanja. Kdo naj predava? Navadno se obračate do „Prosv. zveze“. Toda društev je veliko in doktorjev ter drugih akademski naobraženih predavateljev je malo, zato vam „Prosv. zveza“ ne more tako postreči, kakor bi rada. V vašem društvu rabite predavanja vsak teden, ne pa le vsake kvatre ali še manj. Kako odpomoči temu? Morda imate v vašem društvu nekoliko vnetih izobražencev, morda, a le malokje. Navadno je edini inteligent, ki bi mogel predavati, le duhovnik in še ta ima drugega dela čez glavo; zlasti starejši gospodje se ne morejo navezati za stalno. Te težave ima tudi italij. mladinsko gibanje. Odpraviti jih hoče z imenovanimi šolami. V središču ali tudi po večjih krajih na deželi ustanovijo propagandne šole, v katere sprejemajo nadarjena dekleta, ki imajo dobro voljo in veselje, žrtvovati se za ideale mladinskega gibanja. In česa se učijo v teh šolah? Predvsem jim priredijo celo vrsto predavanj o dekliški organizaciji sami, proučijo natančno njen poslovnik, v raz-

Izobraževalno društvo v Saksidu.

govorih skušajo rešiti vse mogoče pomisleke in težkoče. Na ta način se v vrsti zaporednih predavanj še bolj vnamejo za sodelovanje, obenem pa dobijo tvarine za lastna predavanja; vsako predavanje morajo doma do prihodnjega sestanka napisati in ga potem predložiti voditelju šole v popravo. Vadijo se pri takih sestankih tudi v prednašanju; zdaj ena zdaj druga mora pred sestroami podati svoj domači izdelek. — Ko so te propagandistinke natančno poučene o dekliškem gibanju samem in o njegovih ciljih, se vzamejo ciklusi, vrste predavanj o drugih tvarinah, ki so najbolj važne, da se obravnavajo v

dekliških krožkih. Kakor berem v listih te dekliške organizacije, so se take propagandne šole ponekod kar sijajno obnesle. V Milanu in Torinu in drugod imajo na stotine deklet, ki govorijo pred sosestrami v raznih krožkih prav navdušeno in tudi z velikimi uspehi. Pomniti pa moramo, da so te vnete mladenke tudi prav posebno vnete katoličanke. Olgiati pravi, da ne delajo čudežev bistre glavice teh apostolkinj, ampak Bog, ki ga prinašajo od obhajilne mize v dekliške krožke.

Listi.

G. F. C. I. (Italijanska katoliška ženska mladina) izdaja tudi več listov, k so jih dolžne čitati njene članice.

Za aspirantije ali novinke (dekllice od 10.—15. leta) izdaja mesečnik: Squilli d'aurora. (Mi bi imenovali ta list kratkomalo Zora.)

Za benjamine (dekllice od 6.—10. leta) izdaja mesečnik: Squilli argentini (Srebrni zvoki).

Za članice dekliških krožkov, zlasti pa za voditeljice in predavateljice izdaja mesečno revijo: Fiamma viva (Živ plamen)

Vse vpisane članice prejemajo zastoj dekliško glasilo, ki izhaja vsak mesec dvakrat in se imenuje: Squilli di Risurrezione (Klici k vstajenju).

Ne bom ocenjeval teh listov, ker ni prostora. Povem le, da v marsikaterem pogledu zaostajajo ne le za dekliško „Vigredjo“, ampak tudi za „Našim Čolničem“. Enega se pa vendarle lahko učimo od teh glasil — kakor sploh od italijanske katoliške akcije, namreč več navdušenja in toplo-iskrenega zupanja v edino vsevskoz dobro in resnično, vedno mlado in zmagujočo versko idejo.

R. Bednarik.

Stoletja pričajo!

Kdo si, ki rad bi kupil narod moj,
Veš, kaj je dolgih, težkih tisoč let?
Veš, kaj izsanjal v njih je kralj Matjaž?
Moj narod moder je kot kralj Matjaž,
moj narod star je težkih tisoč let!

Dolgih, težkih tisoč let polnih radosti, zvrhanih žalosti je učakal slovenski rod na tej sveti zemlji. Kje se vzpenja smreka, ki bo dala les za zibel pevca o slovenski davnini? Kje se beli lan za platno, kjer bojo zasijale v pisani mavrici breskve, oljke in trte, školjke in beli pesek, zelenice in monštrance po bregeh? Oči nesejo v daljo, da bi videle vse to, a ni jim še dano. Bog ve, kateri rod bo blagoslovljen, da bo zrl za seboj vijugasto stezo, pred njim pa se bo svetila bela cesta.

Za nas se še niso razmajali zvonovi v nedeljsko jutro; srce že čuti melodije v daljavi; roka pa mora še listati po knjigi davnine, da ne ugasne plamen v očeh, zamre nada v duši. Drevo vzbrsti, se razkošati, sredi polnosti življenja učaka jesen in listje odpade, a ravno to je zopet hrana za deblo, ki je pognalo listje. Vrisk in jok, ki je odmeval od naših gor v pozabljenih stoletjih, je tudi hrana za človeka, ki ga peza časa tlači k tlom.

Še ni dobro pognala kal iz krvi mučenicov za staro pravdo, ko je spet učakal slovenski rod težke dni polne gorja in joka,

To je bilo takrat, ko je na zapadu hotelo človeštvo s krvjo podpisati človeške pravice, pravice svobode, enakosti in bratstva. Med l. 1789 in 1793. se je zazdelo, da je prisvetila vsej Evropa zarja odrešenja. A ni še odbila prava ura. Francoski narod je moral še prej pretrpeti Napoleona, ki je najprej razširil slavo francoske republike, potem pa gnal čete za svojo cesarsko krono v rusko zimo in led, pod žgoče špansko solnce in nazadnje k Lipskemu, kjer so zvonovi zvonili konec njegovi zmagi in smrt množici francoskih grenadirjev. V teh bojih je marsikateri sin našega naroda umiral daleč od doma za tujo slavo. Domovina pa je rabila ravno takrat branilcev.

Avstrijski cesar Franc II. je tudi hotel zlomiti krila mogočnemu francoskemu orlu. Ta poskus so morale ravno slovenske dežele drago plačati. Spomladi l. 1797. je Napoleon pokoril gornjo Italijo. Avstrijske čete pod nadvojvodo Karlom v Furlaniji so se morale udati in 21. marca so že korakali francoski vojaki v Gorico. Utaborili so se pod zapovedništvom generala Murata pri Lijaku krog Ajševice. Dežela je morala plačati veliko vojno kontribucijo in se sprijazniti s francoskim vladarjem. Francoski orel se pa ni še ustavil; tam gori ob Donavi je šele hotel počiti. Ostanki premagane avstrijske armade, kakih 6500 pešcev in 400 konjikov, se je pomikala ob Soči navzgor na Koroško in cesarju ni preostalo drugo, kot skleniti mir z Napoleonom. Za prvo vojno je še pojila kri našo zemljo l. 1799. in 1805. To leto je prišel že en del naše domovine v last Napoleonov. Soča od svojega izliva do Krestenic pri Kanalu je dobila brate na dvoje. Brda so že bila francoske last. Čez štiri leta je cesar Franc četrtič poskusil svojo srečo. A zaman se je borila avstrijska vojska pri Gradišču ob Soči proti Francozom, utrjenim v bojih na severu in jugu, ki proti četam, ki se jim je že deset in tisočkrat režala Smrt v obraz po Evropi in Afriki. Maja meseca l. 1809. zasedejo Francozi tretjič Gorico. Zopet morajo naši ljudje prodati vse, da lahko plačajo francoskemu podkralju Evgenu visok vojni davek. Avstrijske čete so se skušale prebiti skozi Soško dolino na Koroško. Hrvatski in slovenski junaki, ki so krili hrbet umikajočim se Avstrijcem, so tedaj dokazali, da znajo tudi umreti, če prisežejo zvestobo. Na Predilu in Naborjetu so prišli Francozi le preko trupel mrtvih junakov naprej. Umirajoči lev z zlomljeno puščico v trupu, na cesti čez Predil, opominja še danes popotnika, kako bi umirali slovenski in hrvatski Špartanci, če bi bilo plat zvona za lastno grudo, za pravdo njih očetov in pismo njihovih otrok.

L. 1809. so sklenili mir in vse slovenske dežele so bile združene v kraljevino »Ilirijo«, K »provinci« Istra je spadal tudi distrikt Gorica, ki se je delil na šest kantonov (Bovec, Tolmin, Kanal, Gorica, Tržič in Sv. Križ z Vipavo). Tako so vsi Slovenci zopet ućakali dni, ko so bivali pod streho enega doma. Toda naši predniki se niso mogli privaditi izprememb, posebno, ker so novi gospodarji nalagali težke davke (»Fronke«, kot še danes ponekod pravijo davkom, ter so jih morali odrajtati v francoskih frankih).

Nemila usoda, kot so mislili naše očetje, jim ni naklonila le politične skupnosti, za katero so se borili, vsaj podzavestno, ampak jim je tudi snela razstnilnik jarem, ki so ga grofje še bolj zadržgnil, odkar je brizgnila na Travniku kri puntarskih glavarjev. Geslo, svoboda, bratstvo in enakost, je odmevalo od zapada do vzhoda in užigalo srca.

Napoleon, ki se je tudi podpisal z močno roko v knjigo stoletij naših dedov, je moral l. 1813. odpasati meč; duh, ki je vezal skrajne zemlje, ki je hotel popisati cele strani svetovne kronike je prhotal nemiren na mali Elbi in molil za pokoj svoji duši sred morskih brezen, na Sv. Heleni,

Slovenska zemlja se je spet vrnila tja, kjer je bila že skoro štiri stoletja. 6. oktobra 1813. je avstrijski orel že razpenjal kreljuti nad Gorico in našo deželo. Otroci slovenski puntarjev so se privadili mirnemu življenju. Vlekli so brazde in si brisali znoj raz čelo; valpeti so pobirali desetino, cesarski pa davke in lovili fante za vojsko. Po oknih dekliških kamric in družinskih izb so duhteli nageljni in rožmarin; v hiši ob ognjišču je visel roženkranec z debelimi jagodam, nanj je molil hišni gospodar, ko je razpregel in napojil živinče, ob tistih pristnih, slovenskih večerih, ki plavajo le nad našo zemljo. Za srečo in zdravje, da bi se duše ne vicale, za srečno zadnjo uro in za vse trudne in lačne, ki ob tej uri tavajo po temi in mrazu. Zdelo se je, da si bo naša razbičana gruda odpočila po viharjih stoletij in objela z ljubeznijo vse, ki jo prosijo za njen sad. Tedaj je odbila tudi tista blagoslovljena ura, ko je bilo oznanjeno, da orje kmet svojo njivo, da ne bo več dacarjev in valpetov, da je kri, ki se ceči iz razpokanih ratarjevih dlani, sok za žetev njegovo in njegovih sinov. 17. septembra 1849. je izšel patent, da se odpravijo vse robote in odvisnosti od zemljiških gospodov in se izroči zemlja dosedanjim obdelovalcem v popolno last. Boj za staro pravdo je bil končan! —

Še nekaj desetletij je pisala rokà na pergament dejanja naših očetov, potem pa je risala z ostrim nožem v srca vsega slovenskega ljudstva podo-be novih borb. Polegel je vihar boja za staro, še huje je zarjula nevihta boja za novo pravdo! Za meglami rdijo zarje Vidove, kdo jih je že ugleđal? Vzemi pero in piši, ne več v knjigo davnine; piši v knjigo življenja: »Umirali so sinovi in otroci, učili so jih očetje, njih kri je seme novega rodu ...

Petje.

3. Strokovna glasila. Priporočamo vsem pevovodjem, da prav gotovo naročijo lista „Pevec“ in „Cerkveni glasbenik“, bodisi radi prilog, bodisi radi strokovnih člankov.

4. Pevski tečaj. Premišljevali smo na vse strani, kako bi to splošno željo udelejštvi. Prišli smo do zaključka, da je zato najbolj pripraven čas poletje, a) ker so organisti takrat bolj prosti, b) ker bi takrat lažje dobili prostore za tečaj in prenočišče in skupno hrano; v prvi vrsti moramo skrbeti, da tudi manj premožnim omogočimo na ta način udeležbo.

5. Ocene in knjižnica Pevskega oddelka. Želimo ustanoviti knjižnico, ki bi morala obsegati vsaj vse slovenske skladbe. Zato prosimo skladatelje, naj nam pošljejo po en izvod svojih skladb, kot protiuslugo bomo prejete skladbe v „Čolniču“ ocenjevali. Naslov za pošiljatve: Prosvetna zveza (Pevski oddetek), Gorica, Corso Verdi 37.

V svojih zadnjih sejah se je Pevski oddetek bavil s sledečimi vprašanji:

1. Pevska priloga. Z dežele se je samo en pevovodja našemu pozivu odzval. Zato pač ne kaže priloge vsiljevati.

Načrt se vsled tega spremeni v toliko, da bomo izdajali v neobveznih rokih po več zborov v enem zvezku.

2. Pevska šola. Srečko Kumar nam sporoča, da bo v kratkem izšla kratka praktična šola za uporabo pevskega pouka pri zborih in nas prosi, naj bi jo tudi pri nas vpeljali. Opozarjamo nanjo vse pevske zборе. Želeti je, da se pri vseh pevskih zborih vpelje pouk o splošni glasbeni teoriji.

Cerkveni glasbenik: 1924, 11., 12. štev. Vsebinska: Dr. Kimovec: Ivan Naraks. Članek je posvečen spominu tega slov. orgljarskega mojstra, ki je umrl 14. julija t. leta. — Marko Bajuk: O pevskem pouku. Zelo koristno predavanje. — Roman Pahor: Cerkvenoglasbeni sestanek v Gorici. K temu članku bi pripomnili, da sestanek *ni bil cerkvenoglasben*, kar se vidi tudi iz vspeveda. Tudi svoje pripombe bi poročevalec brez vsake škode lahko izpustil. Iz njih namreč izhaja, da ni razumel Doktoričevega in Bratuževega stališča. — Gospa Marija Zalar. — Cerkvene himne za obrednik. — Kramar: kako in kje sem nabiral slov. narodne pesmi. — Iz odbora Cecilijinega društva v Ljub-

ljani. — Organistovske zadeve. — Koncertna poročila (omenjen je tudi koncert naše Mladike). — Par besed našim pevovodjem. — Dopisi: Iz Gorice piše precej obširno in zanimivo naš zvonoslovec g. Mercina. Iz Renč pa R. P.: Čemu pišete o stvarih, ki javnosti prav nič ne zanimajo? — Oglasnik za cerkveno in posvetno glasbo.

Vinko Vodopivec: Pevska koračnica (Domen). — O tej naši zadnji prilogi piše v Cerkvenem glasbeniku dr. Kimovec: Živahna, krepka skladba za moški zbor, z mehkim triom, ki se ji bodo povsod vrata odpirala na stežaj, zlasti ker je tudi besedilo užigajoče; pred vsem po bodo Primorci imeli v njej mogočno bodrilo.

Telovadba.

Seja telovadnega oddelka je obravnavala zlasti *telovadni tečaj*, ki se bo vršil za božič v Gorici. Podrobnejša navodila, smo poslali društvom v tozadnevni okrožnici. Tečaj je namenjen samo članom, za članice se bo vršil tečaj kasneje. Odseki, ki že goje telovadbo, kakor tudi oni odseki, ki nameravajo s telovadbo začeti, naj pošljejo vsaj po enega pripravnega člana na tečaj. Udele-

ženci morajo priti najkasneje do 8h zjutraj na praznik sv. Štefana dne 26. dec. v Alojzijevišče, Via Ponte Isonzo 3. Tečaj bo trajal do nedelje 28. dec. zvečer. Priporočamo, da prineso s seboj nekaj odeje in telovadno obleko, če jo imajo.

Istočasno s telovadnim tečajem se bo vršil *organizatorični tečaj*, h katerem naj pridejo organizatorični načelniki in načelnice, kakor tudi društveni odborniki in odbornice. Za hrano in stanovanje je poskrbljeno. Preskrbovalnina znaša dnevno 8 lir. Ne zamudite ugodne prilike!

Zbirajte deleže in darove za „Naš dom“!

Blagoslovljene praznike in srečno Novo leto vsem kulturnim delavcem in delavkam!

Društveni vestnik.

Prosvetna zveza.

Vesele božične praznike in blagoslova polno Novo leto želi vsem društvom in njihovim članom ter članicam Prosvetna Zveza in uredništvo „Čolniča“!

Organizatorični in telovadni tečaj se začeta istočasno na Sv. Štefana 26. decembra ob 8 h zjutraj in trajata do nedelje 28. decembra.

Več pove okrožnica!

Veliko sreče na novi življenjski poti želi Prosvetna zveza vrlim kulturnim delavcem-novoporočencem gg. Jos. Lozarju, F. Rijavcu in R. Devetaku.

Zvezni svet Prosvetne zveze se je vršil dne 30. novembra. Zastopani so bili po večini vsi okrožni predsedniki iz vseh okrožij izvzemši srednjevipavskega, cerkljanskega in kraškega. Skupščino je otvoril predsednik Dr. V. Glaser, ki je poudarjal namen in pomen poslovnika. Zvezni tajnik je čital in tolmačil posamezne odločbe poslovnika. Udeleženci so se živahno udeleževali debate. Zvezni svet je sprejel enoglasno predloge, ki jih objavljamo na drugem mestu. Dr. Bitežnik je govoril o tečajih. Sklenilo se je, da se o božiču priredi telovadni in zajedno organizatorični tečaj za člane. Inž. J. Rustja je razpravljal o materialnem stanju P. Z. Sprejeli so se važni sklepi glede „Čolniča“, objav i. t. d. Okrožni predsedniki naj skličejo sejo, kjer naj se v podrobnem obravnajo vsa ta vprašanja. Skupščina je trajala nad 3 ure.

Knjižničarji! Prosvetna zveza je dobila nekaj knjig, ki jih da na posodo onim društvom, katera so poravnala članarino in nimajo še knjižnice. Prošnjo naslovite takoj na tajništvo P. Z. v Gorici, Corso Verdi 37.

Nova društva se snujejo v Lokovcu, Drežnici, Stomažu, Škocijanu, Gorenjem polju Ligu in v Planini pri Vipavi. Dekliški krožki so bili ustanovljeni v Avčah, Idriji ob Bači, fantovski pa v Solkanu in Štandrežu.

Prosvetno gibanje na Tržaškem in v Istri je obravnaval sestanek duhovnikov, katerega je sklical v Trst prevzvišeni škof tržaški dr. Al. Fogar. Sestanka se je udeležilo okrog 80 duhovnikov. V imenu Prosvetne zveze sta pozdravila zbor in na njem referirala gg. dr. M. Brumat in zvezni tajnik. Sestavil se je pripravljalni odbor. Želimo blagim gospodom veliko uspehov pri velevažni akciji in jim obljublamo svojo pomoč.

Dramatski oddelek priporoča za predpust naslednje igre: Babilon, Davek na samce, Veleturist, Ulica št. 15, Damokljejev meč in Revizor. Posojene igre naj društva vrnejo takoj. Posredovanje pri oblastvih prevzame tajništvo le, če društva vsaj tri tedne prej vložijo prošnjo in priloge.

Kako bo z „Našim čolničem“ v Novem letu? Takole bo: Izhajal bo kot dosedaj vsak mesec. Naročnina bo ista namreč 6 lir. V listu osnujemo posebni oddelek za dekliske krožke in dijaško zvezo. Marsikaj pa mora biti glede „Čolniča“ drugače, kot v preteklem letu. Predvsem je treba, da se število naročnikov *potroji ali vsaj podvoji*. Kakor bodo člani in članice na uslugo „Čolniču“, tako bo „Čolnič“ na uslugo njim! Da ne bo nereda pri upravi, nujno prosimo vsa društva, naj za vsako vas poberejo določeni člani in članice naročnike in jih *skupno prijavijo* z natančnim naslovom. Omenijo naj, ali naj se list pošilja vsakemu posebe na dom, ali naj se pošlje v enotnem zavitku na društvo in na kateri naslov. Isto velja za *naročnino*. Določeni člani in članice naj zbero naročnino in jo skupno pošljejo na Upravo, **Via Mameli 5, Gorizia**. Na isti naslov naj pošljejo tudi imena naročnikov. Vse dopise za „Čolnič“ naj pa pošljejo na uredništvo **Corso Verdi 37, Gorizia**. Prosimo, držite se točna teh navodil!

In potovalna knjižnica? Na razna vprašanja odgovarjamo nasleduje: Imamo na razpolago manjše število knjig,

ki jih bomo v oddelkih po 30 knjig poslali tekom januarja posameznim okrožjem. Vsako okrožje dobi po en ambulančni oddelek, ki ga mora najpreje posoditi onim društvom, ki sploh nimajo knjig. Ko društva prečitajo poslane knjige, jih okrožje vrne in dobi nove. Vsled majhnega števila knjig seveda ni mogoča zamenjava.

Kaj pa poslovne knjige? Prosvetna Zveza ima v zalogi pole za člansko in blagajniško knjigo, kakor tudi članske izkaznice. Novih poslovnih knjig ne bo naročila, ker se je zato javilo premalo društev.

Okrožja.

Gorenjevipavsko okrožje si je na seji dne 23. novembra v Šturijah izvolilo novi odbor in določilo smernice za podrobno prosvetno delo. Za okrož-

nega predsednika je bil izvoljen g. Jože Breclj, za tajnika g. Dore Krtelj.

Prosvetno zvezo sta na zborovanju zastopala gg. dr. Glaser in D. Doktorič.

Kobariško okrožje je imelo redno sejo širšega odbora dne 23. nov. na Iderskem. Seje, katero je vodil okrožni predsednik Jan. Manfreda, so se udeležili zastopniki društev iz Iderskega, Kreda, Livka in Starega sela. Predsednik je referiral o sklepih občnega zbora Prosvetne zveze v Gorici in o načrtih za delovanje v zimski sezoni.

Baško okrožje bi imelo sklepati o poročilu občnega zbora Prosvetne zveze v Podmelcu. Radi nesklepčnosti se je pa seja prenesla na naslednji mesec. Odborniki prosv. okrožja, točnost!

Brijsko okrožje se je konstituiralo pri okrožni seji dne 14. decembra v Gorici.

Dijaška zveza.

Pogled nazaj!

Kdor se ustavi sredi dela in gleda po izvršenem, postane mlad starec, uči Krek. Vendar, mornar, ko je najvišji dan izmeri daljo in nebeško stran! Le zato, da lahko premerimo pot, ki je še pred nami, si povejmo, kje smo.

Po razgnanem glavnem tečaju so se vršili še socialni tečaji po raznih okrožjih: v Javorci pri Tolminu, na Livku, v Tomaju, v Dobravljah, v Briščikih blizu Zgonika, na Otlici. Duha, ki je zavel po teh sestankih, spoznajete, tovariši, ki ste jih zamudili iz posameznih poročil.

Tomaj (počitniški izlet). — „V Tomaj v naše središče!“ smo rekli nekateri dijaki s Krasa in iz Trsta, „da čutimo, kako bije naše srce v prsih Kraševca, da vidimo, kaj živi v Kraševcu močnega za negotovo bodočnost“. — Ni smo šli gledat obzidanih ograd — go-spodarske nadarjenosti Kraševcev — tudi ne prijaznih dolinc z malo, a tem skrbneje obdelano njivico: šli smo pa iskat skupne poti za delo.

Jeknil je pod našo nogo kameniti Tabor v Tomaju, da smo čuli bolečino Krasa; bila je bolečina, ki spremlja Kraševca iz davnine; ko se je tu naselil, bolečina borne zemlje. Toda spoznali smo še hujše: da nekateri kraški velmožje skušajo oslepariti bornega Kraševca za njegovo pismo. Združili smo se v vrsto, ki teče preko Gorice v Tolmin, mimo Vidma v Padovo itd., saj se brez strumne vrste danes nič ne doseže. Da dosežemo usmiljenejšo bodočnost tudi za Kras, smo se zedinili za Boga in zase: Mi hočemo povsod Boga... in njegovo pravico! Če je v nas zavel nov veter, naj se spremeni v neugnano burjo! Da veje v nas nov duh so pokazala predavanja na tem socialnem tečaju. Niste prišli zaman, bratje iz Gorice! Seme klije!

Vipavsko okrožje D. Z. —¹ Spoznali smo se zadnje počitnice na tečaju; globlje pa smo si pogledali v dušo pozneje na prijateljskem sestanku, ko se nas je zbralo čez 20, da si kot bratje in sestre pomagamo valiti skale s poti,

katero smo si začrtali. Ni to lahka pot. Pač pa je srečna, ker je pot dela, po katerem hrepeni mlado srce, dela za blagor bližnjega. In to delo nas bo ohranilo mlade, ko bodo naša lica raz-orana.

Bratje, sestre! Naj ne ostane samo pri besedah, ki so se nam vsajale v srce! Delajmo vztrajno in se ne dajmo motiti! Vedno imejmo pred očmi izvir Hublja, ki smo ga obiskali po sestanku. Kakor neprenehoma brizga zdrava in čista voda izpod trdnega skalovja, tako naj vre tudi iz našega srca ne sebična, ampak požrtvovalna ljubezen.

K letu si povemo, kaj smo delali!

Kobariško dijaško okrožje. — Dasi smo že itak sinovi, hčere gor, vendar nam naša narava vedno in še zlasti ob vsaki pomembnejši priliki narekuje: Le kvišku, na gore, k solncu! Tako je tudi preteklo vel. počitnice, 27. avg. petnajstotnica našega dijaštva zletela proti Livku. Tovariši, tovarišice! Gotovo se še spominjate bratskih, odkritih, jasnih medsebojnih besed. Ali ni bil oni dan, dan pravega dušnega vstajenja, dan spoznanja čistih, pravih načel, katere smo z resnice-željno dušo vsrkali. Ne pozabimo na kateri prapor smo prisegli in ostanimo trdni! Nasvidenje zopet o vel. počitnicah.

Počitniški sestanek v Javorci.

Bilo je krog 25. avgusta ob velikih počitnicah, ko sta prišla v Tolmin dva tovariša od osrednjega odbora. Naslednji dan zjutraj se je napravila na pot četa kakih dvajsetih dijakov in dijakinj v družbi z g. katehetom Pavlinom proti Javorci. Po dobrih dveh urah hoda po vojaški poti smo prispeli k lepi cerkvi, ki so jo postavili avstrijski vojaki tik za bojno črto; za njo se skriva par kmetskih hiš prislonjenih ob breg. Tu je bil naš cilj. V priprosti kmečki izbi smo posedli krog slovenske javorjeve mize in začel je tečaj. Pa prav pristno slovensko: tovariš, ki je vodil razgovor je sedel na oknu, drugi pa krog mize, kjer se je kadila skleda krompirja v oblici in skleda skute. In vendar ka-

ko lepa debata se je razvila! Čutili smo, da smo sinovi kmečkega rodu, ki z žulji obdeluje svojo zemljo tako rad, tako rad... Hišni gospodar, kmečka pristna grča, je tudi vmes katero dejal. O, priprosti, a tako vzvišeni trenutki! Pa kaj bi naprej razlagal, kako smo se potem zabavali gori v tem gorskem gnezdnom, spali na senu, se zjutraj umili v koritu in se spuščali z gore nizdol mirno Dantejeve jame proti Zatolminu. Ko smo si segli v slovo, smo vsi občutili: ni-smo šli zaman tja gori pod Rdeči rob...

Iz Briščikov na Krasu.

Ni se zastonj trudil naš dobri »Domen«, t. j. preč. g. župnik Butkovič iz Zgonika, da bi nas spravil skupaj. Šešli smo se v skromni sobici našega tovariša; 15 nas je bilo, ki smo čutili, da se stene te majhne sobice odmi-kajo in da se ne stavijo več našemu duhu nobene meje. Da bi bila vedno v nas taka zavest, ne le v takih hipih, in najmagljivi bi bili! Nismo se pa samo pogovarjali in debatirali, tudi sklepi so bili sklenjeni za Božične počitnice. Fantje s Trsta, tovariši s kamnitega Krasa, je v nas moč, da sklepom vdihnemo življenje? Je, in mora biti! Zato pozdravljeni, borci, pozdravljeni, tovariši iz Briščikov v vaših očeh naj vžari nevgasen plamen!

Na gore, na gore, na strme vrhe...

(Na Otlici.)

»Na postaji v Prvačini se dobimo!« Tako si je reklo 12 fantov. In res do-ločenega dne zvečer se je že razlegal vrisk iz vagonov vipavske železnice. V Ajdovščini je četica izstopila in jo urezala skozi Pale proti bregu. Tu so ustavili po vojaško, povelje in že so se zasvetile svetilke; nato navzgor po dveh, po štirih, kakor je kdo vedel in znal. Ob dveh popolnoči so že začeli lajati psi, ko so začeli pritajene stopinje na nek skedenj. Ob šestih je pa »tagšarž« začel dregati dvanajstotico, češ, da je že poldan. No, pa le

še ni bilo kosilo, le mežnar je pritrkaval, ker je bilo tisto nedeljo žegnane na Gori. Otepli smo mrvo z obleke in se odpravili pred cerkev, kamor so lezli ljudje od vseh strani. Po cerkvenem opraviilu, smo pustili pisano množico romarjev in šli na bližnji vrh. Vipavska dolina pod nami, Mrzavec nad nami, v dalji bela Gorica in srebrn trak Soče, onkraj Vipave pa trdi Kras. Vsa slovenska zemlja krog nas, nad vsem pa jasno nebo, jasno in lepo, kot je more občutiti le navdušenja prekipevajoča duša. Leže na skali smo se pogovarjali o tem in onem, kaj je učil Krek, kaj nas uči vsa ta lepa zemlja krog nas. Po kosilu smo lezli Čavnu po bokih. Sredi pota nam pride naproti ves tamburaški zbor iz Dobravelj, pod vodstvom enega naših tovarišev. Dva sta celo bas vlekla gor. Ko so nas ugledali, takoj base dol, v krog in kljub burji in kapljicam dežja, so začeli fantje sredi goličave udarjati na strune. V dolini nas je, v Gorici dobro znan inženir, peljal v nek vinograd na grozdje, fige in breskve. Ko so se v Prvačini na postaji poslavljali Tržačani od goriških tovarišev, je že mrak ogrinjal sivi Čaven, razsvetljena okna so že mežikala v vipavsko tiho dolino. V nas je bilo tudi razsvetljenje...

Dve izredni podpori.

Obveščamo vse naše dijake, da sta dve izredni podpori razpisani za slušatelje slavistike in romanistike pri D. M.

v Trstu. Natančnejše informacije dobi vsak prosilec pri tajništvu D. Z. Čas vlaganja prošenj je do 30 t. m.

Tajništvo D. Z.

1. Vsem našim tovarišem in tovarišicam javljamo, da je sklenil centralni odbor izdati ob koncu leta naš „Plamen“. To bo obenem naša okrožnica, kjer bo ugotovljeno stanje naše organizacije in določeno delo, da spoponimo naše vrste. Brez lupine tudi ni jedra! „Plamen“ se bo razpošiljal s „Čolničem“.

2. Pošiljajte stalno dopise in opazujte, kje je za nas še odprto polje! Bodite v stalni pismeni zvezi s tovarišem tajnikom: L. Nanutom; cand. iur., Via Ponte Isonzo 3-9, Gorica ali s t. blagajnikom Staničem, stud. theol. Centralno semenišče, Via Seminario, Gorica ali pa pišite kar naravnost na Dijaško Zvezo, Corso Verdi 37.

3. Vsako okrožje mora o Božičnih počitnicah in sicer **pred** 28. decembrom zbrati vse člane na sestanek. Dnevni red: predavanje je načelnika, razgovor kaj smo naredili, kaj bomo naredili.

4. Sestanek okrožnih načelnikov se bo vršil 28. dec. ob 2 h pop. v prostorih Prosv. Zveze, Corso Verdi 37. Gorica. Častna dolžnost vseh načelnikov je, da se brezpogojno udeleže tega važnega sestanka! Vabljeni so tudi drugi tovariši! Načelnikom naj okrožje povrne vozne stroške!

5. Ob Novem letu dobi vsak naš član posebno izkaznico. Odbor.

Društva.

Gorica. — Po dobro uspelem koncertu je sklenila „Mladika“, da priredi letos Miklavžev večer. Načrt se je lepo posrečil. Na programu je bila krásno predelana in nalašč za ta večer prikrojena zimska idila v petih slikah „Bratec in sestra“. Med vsemi otroškimi igrami, kar smo jih videli ob sličnih večerih, je ta prireditev najlepša. Res je sicer, da stavi na igralce

in reziserja velike zahteve zlasti glede scenerije in kostumov, a je vsebinsko tako lepa in očarujoča, da je uprizoritev za vsak večji oder priporočljiva.

Otroci so igrali dobro, zlasti se je poglobil v svojo vlogo ubogi deček Janče. Občinstvo mu je viharno ploskalo. Tudi vloge za odrasle igralce so bile v skrbnih rokah. Scenerija in kostumi vil in angelov v 3. sliki so

bili primerni. Pri obeh prireditvah, zlasti pri zadnji, je bilo občinstvo mnogoštevilno zastopano. Vsa čast g. režiserju M. Bratužu, igralcem in igraalkam! Pohvalo zaslužijo tudi slikar g. Devetak, članice, ki so krojile obleko, gč. Fr. Ščekova, ki je učila vilinski ples in petje ter gč. Zala Vukova, ki je spremljala solospesve na klavirju. Orkester je vodil g. dr. Fr. Terčič, maskiral je g. France Bratuž. Posebno zahvalo smo pa dolžni Kat. it. omladinskem krožku in gg. voditeljema dr. Azzanu in Velcihu za prijazno gostoljubje. V imenu malčkov vsem: Bog plačaj!

Kanal. — Val prosvetnega gibanja je prišel tudi do nas. Na praznik 8. decembra smo se sestali k skupnemu pomenku glede ustanovitve oz. požitvitve okoliških društev. Sestanku sta prisostvovala tudi gg. zvezni tajnik in predsednik Staničevega okrožja Aug. Kovačič iz Avč. Zastopani so bili fantje iz Kanala, Morskega, Krestenice, Bodreža in Gorenjegapolja. Ob tej priliki smo izvolili pripravljalni odbor, ki ima nalogo pripraviti v najkrajšem času vse potrebno za ustanovitev društva s sedežem v Gorenjem polju in Kanalu. Želimo navdušenim fantom mnogo uspeha!

Batuje. — Pri zadnji društveni seji smo sklenili prirejati redne društvene večere in sicer ob sredah. Pri teh društvenih večerih obravnavamo zgodovino domače vasi. Z zanimanjem poslušamo o bojih in trudih naših prednikov in smo gosp. predavatelju iz srca hvaležni. Sprevideli smo, da so taki večeri neobhodno potrebni za požitvitev in poglobitev društvenega življenja.

Poljubin. — Poleg notranjega društvenega dela smo sklenili napraviti tudi majhen izlet. Zbrali smo si v ta namen cerkvico Sv. Lovrenca, kjer počiva naš pesnik Gregorčič. Na pot je odšlo 34 članov in članic. Globoka čustva hvaležnosti so nas navdajala, ko smo večinoma prvič stopili na grob, kjer spi smrtno spanje naš goriški

slavček. Ogledali smo si njegov grob in umetno izdelani spomenik. Posedli smo ob gričku, zapeli najljubšo Šimnovo pesem „Nazaj v planinski raj“ in se vrnili po bližnji poti proti Kamnu.

Nameravali smo obiskati tudi pesnikovo rojstno vas, pa je bilo že pozno. Ob veseli pesmi smo se vračali domov z zavestjo, da je najlepše veselje, ki si ga more človek privoščiti, v prosti naravi ob milih domačih pesmicah, ne pa v šuni zabavi. Z izletom smo vsi zadovoljni.

Šturije.

Pred dobrim mesecem se je ustanovil v Šturijah tudi fantovski odsek, v katerega se vpisalo 40 fantov. Priredili so v nedeljo 9. nov. fantovski večer, ki je kot prvi prav dobro uspel.

Večer je otvoril ods. preds. Fr. Stibilj s pozdravnimi besedami vsem udeležencem, nato je prečital ods. tajnik Al. Sirca, kratek življenjepis našega slavčka Simona Gregorčiča iz Čolniča št. 10., po končanem čitanju je č. g. župnik Albert Leban v lepih besedah orisal pomen društva in potem bolj na širše razložil življenje Simona Gregorčiča.

Takoj potem so uprizorili fantje: Fr. Dolinar-jev igrokaz »Pijavka«, vloge so se izvajale prav dobro in med poslušalci je vladala splošna zadovoljnost.

Igrokaz naj ostane fantom v pouk, da bodo vedeli, kam pride človek, kadar se vda pijančevanju.

H koncu želimo naj bi tudi dekliški krožek v kratkem napravil kaj sličnega... Bog živi!

Dornberg.

Kronika naše »Čitalnice« za leto 1924. ohrani še posebno zanimivost. Po 62. letu svojega delovanja je bilo društvu onemogočeno delovanje. Z naperjeno puško se nas je izgnalo iz telovadnice, nad 5 mesecev se nismo smeli javno pokazati, grozilo se je voditeljem društva. Po raznih kotih smo se učili iger telovadili in se sestajali, a duh naš ni klonil. Preiskuš-

nja je bila to! Požrtvovalnost in navdušenje je usposobilo 30 telovadcev in 25 telovadkinj za dva javna nastopa. Imamo lepo število naraščaja, igrali smo dvakrat burko »Babilon« uprizorili smo dramo »Dom« ki je šla iz duše v dušo nas vseh. V lepem številu smo se udeležili romanja na sv. Goro in Trnovo dramatičnega in telovadnega tečaja »P. Zveze« nismo zamudili, dramatični zbor se je skupno udeležil par boljših predstav v okolici. Naprosili smo tudi predavateljico za dekleta gospo Ferjančičevo, ki je obrazložila dekletom lepo lastnost — srčne izobrazbe. Enakih predavanj si želijo dekleta še več. O prvi priliki naprosimo »P. Zvezo« za enako predavanje za fante in posebej še za naraščaj. Pridno pa se pripravljamo na uprizoritev »Peterčkovih poslednjih sanj« za 25 in 26. december. Bajna lepota svetonočne noči se v tej igri razgrne pred nami. Vidimo božičnega možička, čarodeja, kralja Matjaža, kraljico Alenko in kraljičino Alenčičo, viteze in vojščake, duh matere, živa drevesa, cvetlice, palčke palčice, gozdne prebivalčke, meglico - krasotico, celo mesec se splazi doli iz neba in tudi počasni polžek prileze počastit Božje dete z Marijo in Jožefom, sv. Trije kralji, angeli in svetniki in slednjič Bog sam v vsem nebeškem veličastvu. Vse to pa prepleta pretresljiva zgodbica nedolžne sirote, osemletnega Peterčka, katere mu so ubili očeta na vojni a mamica mu je umrla. Neudušljivo hrepenenje po mami je tako veliko, da ne najde tudi v čarobnih sanjah miru, dokler ga Jezušček ne odvede v nebesa k mami in očetu. Ker hočemo postreči prijateljem poštene zabave z igrami, ki dvigajo človeka smo izbrali, kot vse druge, tudi to igro, da nam je pa omogočena toliko zahtevajoča igra, kot je ravno ta, moramo omeniti še en korak — naprej v našem društvu. Ravno te dni smo uredili gledališkemu odru odgovarjajočo električno napeljavo. Tako smo na naš oder sedaj res ponosni! — Za večjo

notranjo poglobitev pripravljamo deklishe in fantovske večere — a v januarju imamo svoj redni občni zbor.

Spodnja Idrija. — Dne 9. novembra v nedeljo popoldne ob 4 uri smo sklicali sestanek društ. članov, ktere ga se je vdeležilo do sto oseb obojega spola. Poročal je obširno o obč. zboru Prosvetne zveze zastopnik Reja, ki ga je društvo dne 26. okt. poslalo v Gorico na občni zbor, vsi člani so z vidnim zanimanjem in zelo pozorno sledili besedam poročevalca. Navduševal nas je za živahnejše in požrtvovalnejše delo za naše cilje in vzore nego je bilo do sedaj, ker živa je resnica o delovanju v društvih, *ako ne gremo vztrajno naprej, že padamo!*

Zlasti pa nas je bodril in rotil da ostanemo vsi dosedanji naročniki N. Čolniča istemu še nadalje zvesti pa ne samo to, obč. zbor Pr. zveze je sklenil da je obvezen naravnost vsak član biti obenem naročnik Čolniča, povdarjal je posebno, kolikega pomena je za nas to edino naše društ. glasilo. Tudi ni zamolčal izgube katero mora letos „N. Čolnič“ utrpeti. Zato pa bomo šli v bodoče na živahno in posebno agitacijo za „Naš Čolnič“. Natančno nam je obrazložil sklepe obč. zbora ter še poročal o razmerah Prosv. zveze o potrebi prosvetnega doma, ter končno še podal informacije, katere je dobil, glede prireditev in sploh o naših društ. zadevah pri oblasteh. 16. novembra pa je naš dekliski odsek priredil Martinov večer v društ. prostorih, nad 30. članov se nas je zbralo ta večer v toplo zakurjeni sobi. Na vspredu so bile deklamacije: Zaostali ptič, Naš narodni dom in Kmetski hiši, ter tombola za raznovrstne dobitke, šaljiva pošta, zlasti pa je vzbudil pozornost naš vrli tajnik, mlad kmetski fant ko je nastopil z navdušenim govorom o naši izobrazbi, tu se lahko vidi naravnost v dušo takega junaka, kako resnično stremi za pravo izobrazbo duha, take besede prihajajo le iz čiste nepokvarjene duše. Žel je zato živahno ploskanje sledila je še prosta zabava in končno smo se vsi

zadovoljni voščili lahko noč, ter se mirno in dostojno odpravili domov. Omeniti še moram da smo takoj na tem Martinovanju odločili del izkupička za Prosv. dom v znesku 20. lir ktere takoj odpošljemo na pristojno mesto.

Martina smo že pognali naprej, približuje pa se nam že sv. Miklavž s škofovo kapo in palico v roki, kterega nameravam tudi pošteno obrati. Kako se bomo obnesli bomo poročall. Oprostite g. urednik, samo še par besed, da ne pozabim. Letos v prvič smo možje in fantje iz cerk. pev. zboru in obenem člani društva na predvečer vernih duš zapeli na pokopališču pod križem 3 nagrobnice Blagor mu, Nad zvezdami in Vigred v počaščenje vseh mrtvih, ki čakajo odrešenja. Našemu ljudstvu je to precej imponiralo, videli smo na njem najboljši vtis.

Prihodnjič pa zopet na svidenje v „Našem Čolniču“!

Bog živi!

Pečine. — Če tudi nas hoče g. urednik in uprava, kaznovati, za našo nemarnost in brezbriznost napram „čolniču“, da dobimo nobembersko-decembrsko številko le v eni, vendar se hočemo tudi za to zadnjo številho mi oglasiti v nam tako priljubljenem glasilu.

V prvo povemo, da ti hočemo biti zvesti tudi v prihodnem letu, in še pomnožiti število naročnikov. Pa tudi naše „Planinsko okrožje“ se je zavzelo zate, da ti pripravi pot tudi med člane drugih društev okrožja, kamor do sedaj le malo zahajaš.

Naša društveno stanje, bi rad vedel „čolnič“ jeli? No povemo ti, nič kaj vesele novice, pa tudi ne prežalostne. S petjem nam gre trda. Morda veš ti, kako zdravilo za naše pevovodje? Poleg tega, da vedno boleha naš pravi pevovodja, mrcvari našo nadomestno pevovodkinjo ta nesrečni glavobol. Da bi že bilo kmalu bolje, da gremo naprej!

Misliš „Čolnič“, da se sedaj ko nas mraz pritiska, ne shajamo v društvu s takozvanimi „društvenimi večeri“. Še jih imamo, želimo le, da bi nas tudi

drugod posmenali. Vsaj v našem okrožju. Ob vahtih smo se z enim večerom spomnili tudi naših dragih, ki so šli pred nami v večnost. Lep večer je bil, četudi ne razpolagamo z vsem, kakor bi hoteli.

Ob tej priliki smo se spomnili tudi „Prosvetnega doma“. To omenim zato, da bi tudi zato imeli posnemalcev.

Sedaj na zimo se bomo oprijeli knjižnice, da se odpočijemo za spomladansko prireditvev. Na nekaj pa te opozarjamo, čolnič, reči: gospodom predavateljem, da naj se nikar ne vstrašijo zime in snega, ga že prekidamo, ter nas za zimo obišejejo, pa prav gotovo, če ne bomo hudi...!

Končno ti želimo, da bi se tvoje število naročnikov tako pomnožilo, da bi se ne tiskal v 1000 izvodih, ampak v 10.000 čih. Tako, bodi pozdravljen!

Breginj. Dne 7. decembra je obiskal naše društvo „Čolnič“ okrožni predsednik z okrožnim pevskim referentom iz Kobarida. Predavanje je vsem uga-jalo. Upamo, da bo „Naš čolnič“ trdno plaval. Vrlim članom in članicam, kakor tudi vodstvu želimo obilo korajže in napredka.

Predavanja za dekl. krožke ima v zalogi Prosvetna zveza. Uporabite jih!

Iz Lokovca. Za drugimi smo prišli tudi mi. Ustanovili smo društvo „Kovaški odmevi“, ki šteje 60 članov. Naročili smo poslovne knjige in upamo začeti takoj z društvenim delom. Pošiljamo bratskim društvom pozdrav!

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE.

Letošnja zadnja številka »Čolniča« se je nekoliko zakasnila radi nujnega dela v tiskarni. Obsega številko za november in december. Prihodnji »Čolnič« za januar izide sredi meseca. Prosimo dopisnike, naj pošljejo dopise vsaj do 6. januarja. Par člankov je moralo izostati, pridejo pa na vrsto prihodnjič.

Pričakujemo, da bodo naši opomini in prošnje za razširjanje »Čolniča« našli ugoden odmev. Zato še enkrat opozarjamo vse čitatelje in čitateljice:

Ostanite zvesti »Čolniču« in pridobite mu novih naročnikov!

Malčki

= Letna priloga „Čolniča“ za otroke =

Zbogom šola!

Ti šmentani otroci! Vsak dan jih je polna vas. Eni vpijejo, drugi pojejo, tretji jokajo, četrti pa naravnost kričijo. Tisti Kučmarjev Janez jaha palico v šolo in nazaj, pa se vam dere na vsa usta nad nepokornim lesenim »konjem«. Celo stara Marjuta, ki je tako gluha, da ne sliši niti gospoda s prižnice, si zamaši obe ušesi, kadar gre dečad iz šole.

Pa med letom že še gre. Ko pa pride zadnji dan šolskega leta in dobe otroci spričevala, takrat je pa že od sile v naši vasi! Vsak Čič in Indijanec

O, ta spričevala!

naj se gre skrit pred njimi. Ta dan rjujejo, kot jezni volkovi, ki pridejo po dolgem zimskem spanju lačni iz brloga. In gorje spričevalu! Kot besni tigri planejo nad ubog nedolžen papir in ga mrcvariijo na vse mogoče načine.

Le pogledjte jih na sliki! Eden se smeje, drugi vriska, tretji joče, četrti se jezi, res cela komedija je ta dan pred šolo.

Petkarjev Milko ima kar šest petic, Kvartinov Tonče ima pa še celo eno štirico! Prav malo jih je, ki ne bi imeli teh grdih spak narisanih na papirju. Znabiti vi še ne veste, kaj je to petica! Predvsem vam povem, da morate šteti od 10 nazaj, ne pa od 1 naprej. Čulkov stric so Tinka pretepli, ker je predlansko leto prvič prinesel 10 v spričevalu. »Grdoba«, so rekli, »včasih smo dobivali samo petice, ta nesnaga mi pa prinese v spričevalu celo deset!« Seveda so Čulkov stric hodili še v staro šolo in niso vedeli, da so po novem številke postavili na glavo. Zato so pa Kvartinova mati prizanesli Tončku, ko je prinesel domov štirico, češ: »Vendar si se poboljšal! Zadnjič si imel pet, sedaj pa štiri!« Kaj hočete, ko je pa ves svet narobe!

Po večini vsi slabo čitajo. Gospod učitelj jim vedno pravi: »Črešnje znate brati ja, črk pa ne!« Pa med letom si ne vzamejo opomina k srcu, šele na koncu leta, ko zagledajo v čitanju petico, jim je žal, seveda prepozno.

Vendar — enkrat mora biti te sramote konec! Veste, kaj so sklenili:

»Križ kraž, so rekli, drugo leto bo pa drugače! O počitnicah se vsi vpišemo v »Marijin vrtec«. Tam nam dajo vsako nedeljo gospod »Angelčka«, »Vrtec«, »Novi rod« in »Orliča«. Brali bomo, da se bo kar kadilo. In drugo leto ne bo več petic.« Zaklicali so še: Adijo šola in hiteli domov s trdnim sklepom: V nedeljo se vpišem v Marijin vrtec! Konec naj bo teh nesrečnih petic! In res so se takoj prvo nedeljo vsi vpisali.

Kako se jim je v »Vrtcu« godilo, vam pa povem prihodnjič.

Kaj piše Milka.

Naročili ste, naj Vam pišem, kaj delamo v »Marijinem vrtcu«. Jaz sem napisala, pa si nisem upala pisma oddati, da ne porečete: »Glej jo packo, kako piše.« Dala sem pismo popraviti Ivanki, ki je že velika in poje v društvu. Sedaj Vam pa pošljem pismo, ker je popravljeno.

Čudno se mi zdi, da Vi, ki ste velik, ne veste, kaj delamo v »Marijinem vrtcu«. Pa poslušajte, da boste vedeli!

Vsako nedeljo po večernicah pridemo v sobo, kjer je lep kip Matere božje, ves v rožah. Ko pridejo gospod, moramo biti tiho. Začnemo moliti: »O Gospa moja«. To molitev znamo vse na pamet. Nato govorijo gospod in me poslušamo, včasih rade, včasih pa tudi ne, posebno takrat, ko nas oštevajo, ker nismo mirne, ker klepetamo v cerkvi in kričimo po vasi. Ko gospod končajo govoriti, začnemo pa me. Ena vedno pove na pamet kakšno pesmico. Če se zmoti, se smejemo, pa gospod pravi, da se ne smemo smejati. Potem pa zapojemo, gospod pa igrajo zraven. Peti znamo več Marijinih pesmi in tudi drugih n. pr. Le enkrat bi videl, Gorčez jezero i. dr. Lansko leto smo tudi igrale. To je bilo lepo! Če bomo pridne, so rekli gospod, da bomo tudi letos igrale. Pridite pogledat!

Vsako prvo nedeljo gremo tudi k sv. obhajilu. Lansko leto so nas peljali na Sv. goro. Lepo je bilo samo strašansko vroče. Tudi knjige nam dajo gospod, da jih čitamo doma. Jaz rada berem »Angelčka« in »Vrtec«. Več Vam pa ne povem, ker lahko sam pridete pogledat. Vas vse povabimo!

Povest o črnem vranu.

Veste, kaj je to črni vran? Stavim, da ne veste vsi! To je črn ptič s črnim kljunom, velik, kakor golob. Aha, sedaj se vam že sanja! Kavka mu pravite po domače, kaj ne?

Tam v bukovem gozdu je bila cela družba vran. Kot cigani so taborili v gozdu. Pa ne na tleh! Na visokih bukvah so si zgradili velika gnezda. Na vse zgodaj, še predno je solnce vstalo, so zleteli stari vrani čez polje in lovili polže, črve in celo kosmate gosence ter jih nosili mladičem v visoka gnezda.

V vsakem gnezdu so bili po tri do štiri črni poglavci, ki so se drli na ves glas, če niso dobili takoj mastnega zajuterka. Ni čuda, če so pri tako dobri hrani kmalu zrastle tako, da so na Petrovo že napravili prvi zrako-

plovni sprehod pod pomladanskim nebom.

Prvič jim je šlo nerodno in počasi, a kmalu so znali plavati po zraku, da je bilo veselje in da so od začudenja celo stare bukve stresale svoje debele veje.

Bilo je nekega večera. Cela črna družba je sedela na vrhovih visokih bukev in vsak je pripovedoval, se smejal in drl na ves kljun, da je odmevalo daleč, daleč po gozdu.

Naenkrat je splapolal Krokar, stari kralj črnih vran, ki mu je od starosti že nekaj peres osivelo, na najvišji vrh najvišje bukve. Parkrat je zakričal z mogočnim debelim glasom, se priklonil na vse strani in ukazal pozor! Nato je napravil resni obraz, odprl svoj debeli kljun in govoril: »Poslušajte me, črni vrani! Sedaj znate letati po znaku, zato vam kot vaš kralj nocoj nekaj važnega poyem. Približal se je čas, ko boste zleteli v svet. Nikdar ne letajte sami. Če ne boste zašli. Vi še ne poznate sveta in ne veste, kaj je to zima in mrzel sneg, ki zakrije vse črve in zrna, da jih ubogi vran komaj izkoplje. Nikdar ne letajte sami, sicer naj vas »ta črni —«

»Laž, laaaž,« je vpil mlad vranič, ki se je zibal med brati na dolgi veji. — »Nikdar ne letajte sami,« je nadaljeval kralj krokar, »ampak združite se; kajti več oči več vidi in hitreje opazi zelenega lovca in zvitorepko lisico!« — »Laž, laaž,« je zopet kričal mladi vran. Njegovi bratje so ga s kljunom suvali pod rebra. On pa se je še bolj drl: »Laže, laaaže!« Ko so ga pa oklofutali po črnem kljunu, je od jeze zletel proč in rjul: »Jaz pojdem sam v svet, ker Krokar laže, laaaže!«

In res je odletel sam skozi temni gozd. Cela jata vran pa je kričala za njim in ga klicala nazaj. Ko ga pa ni bilo, so mu dali ime »Lažun« in legli spat na zelene veje.

Vran Lažun je letel vedno dalje in dalje. Vesel je bil, da je bil sam, kajti lahko je letel kamor in kadar je hotel, čez vasi in črez velika, velika mesta. Lahko je žrl, kolikor se mu je zljubilo; ni mu bilo treba deliti kosiča z nikomer. Prišla pa je bela zima in vse prebarvala s snegom in ledom. Ko je nastal večer, je letel Lažun na dvorišče k nekem kmetu, da bi tam kaj ukradel. Previdno je stopical bliže, vedno bliže. Naenkrat se je zakadila za njim rjava žival s kosmatim repom, ga zgrabila z zobmi,

ostrimi kot žaga, in Lažun ni videl ne slišal nič več. Lisica je požrla vrana Lažuna.

Prišla je pa spet pomlad. Velika jata vranov je letela nad tistim krajem. Ker so bili trudni so se ustavili blizu kmetovega dvorišča. In glej! Našli so črne perutnice in takoj spoznali, da je te perutnice nosil nesrečni Lažun. Jokali so in iz vsakega očesa jim je padla na tla črna solza. Vtaknili so perutnice Lažunove v mišjo luknjo, jih zakopali in zapeli nesrečnemu vranu žalostno nagrobno pesem.

»Ta povest ni resnična,« tako slišim, da mi nagajate nekateri. Le čakajte, poredneži, bomo videli, ali je resnična ali ne! Poslušajte!

Mi »stari vrani« vas »mlade vraniče« kličemo, da se združite. Takole vam naročamo: Prišel je čas, ko zapuščate šolo. Nikar sami ne hodite po svetu, ampak stopite v društvo, če ste že odrasli, če ne pa v »Marijin vrtec«! Marsikteri boste takoj ubogali. Vpisali se boste v »Vrtec« in se tu učili in veselili. Ta ali oni bo pa rekel: Laž! Še! bo sam v svet. Pa bodo prišli hudobni ljudje in mu bodo raztrgali dušo in oslabili telo. Mrtev bo in vsi bomo jokali za njim, ker ni ubogal.

Kako se pošteno kolne?

»Na, to bo pa lepa«, pravite vi. »Lepa bo, pa poštena«, pravim jaz. Le kar resno se držite in prestudirajte mojo razpravo notri do zadnjega konca. Povem vam, da se boste, veliko lepega naučili.

Ali pri vas kaj kolnete? Upam, da ne, ker mi je znano, da ste pri vaši hiši čedni in olikani in krščanski ljudje. To pa vem, da pri nekaterih hišah »pošteno« kolnejo, pri drugih pa »klejejo«. Pa je oboje »pošteno« grdo.

»Pošteno« kolnejo! Beseda »pošteno« trpi pri nas hudo krivico. Namesto da bi rekel naš človek »zelo« ali »jako« ali »hudo«, pa vam pravi »pošteno«. Tako se godi, da nekateri »pošteno« kolnejo, drugi se »pošteno« napijejo, tretji se »pošteno« stepejo, četrti menda celo »pošteno« goljufajo... Čudna ta naša poštenost!

Ja, pa pravijo, da se včasih mora kleti. Bolj drži, če se malo »privinta«. Kakor bi žebelj zabil, tako zagotovo pritrdiš.

To je vse čisto res. Meni se ravnotako zdi. Zato ti dam dober svet, dragi moj bravec, da napravi takole: Le pribij in pritrdi, le privintaj in prisvedraj, če misliš, da je potrebno! Z drugo besedo — le zarobanti in zakolni, kadar ti kaže, samo, samo — — — pošteno napravi!

No, zdaj smo pa tam, kjer smo bili. Pošteno torej! Da, ampak besedo »pošteno« moraš tako razumeti kakor je prav. Ne narobe! Pridi k meni v šolo in naučil te bom — pošteno kleti.

Kako se pa to naredi? Nič drugače kakor takole:

Kadar boš klel, kolni tako, da ne bo grdo! In še nekaj! Kadar boš klel, kolni tako, da ne bo greh!

Saj veš, kako grdi ljudje kolnejo. Še vse preveč veš. Včasih ti morda uide, da tudi sam kakšno blekneš. Pa ga ni človeka, da bi ti rekel: Pojdi brž in umij si umazana usta! Daj se odslej sam spomniti in se pojdi umit, pa magari da je ravno suša in imaš pol ure do prve vode!

Sploh pa zmerom skrbi, da boš čedno klel. Zakaj in čemu bi izgovarjal tiste grde, neolikane in grešne besede? Ali te kaj več stane, če namesto tistih rečeš »prebita reč«? Vidiš v tej kletvici imaš pri vsaki besedi en

r, lahko ga tako krepko rukneš skozi zobe, da bo kar drdralo. Ali pa reci »kosmata kapa«! Ta kletvica je prav gotovo dosti »kosmata«, greh pa le ni in tudi preveč grdo ne. Poleg tega lahko rečeš »strgana srajca«! Pa imaš zopet dva prav krepka r-a. Tudi vzklík »tristo zelenih« je čisto poštena krščanska kletev.

Tako in podobno bi lahko še marsikaj naštel, pa naj bo za danes dosti. Vse te kletvice je mene naučil gospod katehet, ko sem hodil še z malimi hlačarji v šolo. Še danes sem mu hvaležen in tudi v resnici ne znam drugih kletvic kot te. Pa mi ni čisto nič žal in sem prepričan, da bodo tudi vam prav prišle.

Samo pomislite, kako čedne so! Prebita reč! Koliko reči poznaš, ki so dobre, kadar so prebite. Na primer piruhi o Veliki noči... A! pa kosmata kapa o svega Pavla spreobrnjenju! Bolj ko je kosmata bolj greje... In strgana srajca — boljša je seveda cela, ali pri današnji draginji — še Bog, da jo imaš.

To sem vam mislil povedati, da ne boste grdo, ampak pošteno kleli!

(Po »Orliču«.)

Jež in zajec.

Nekam čudna bo ta povest, otroci, pa bo najbrž resnična, ker mi jo je pripovedoval ded.

Takole je bilo.

Solnce je ravnokar pokukalo izza gora, ko je vstal stari jež in prišel pred svojo bajto gledat, kakšno bo vreme. Medtem, ko je ježavka, ki mu je bila skoro do pičice podobna, umivala in oblačila smrkavčke, jo je vrezal krivonogi jež na sprehod proti njivi, kjer je rastle repa.

Med potjo je srečal zajca dolgopetnika, ki je šel iskat zelje. Pozdravil ga je: »Dobro jutro,« a zajec mu še odgovoril ni. Zaničljivo ga je vprašal: »No, kruljec, kam pa ti?« Ježa je zbodlo v dno srca to nesramno očitjanje, vendar je molčal in dejal: »Na sprehod grem!«

»Lepa reč,« se je razkoračil zajec, »s krevljastimi nogami hodiš na sprehod! Mar bi ležal doma za pečjo!« — To je bilo ježu že preveč. »Veš kaj, dolgokraki« je rekel, »Le nič se ne norčuj iz mojih kljukastih nog! Če imaš korajžo, pa staviva, da jaz preje pritečem na konec brazde, kot ti!«

Zajec se je zasmejal na vse kosmato grlo in sprejel stavo. Kdor bo prvi na koncu, tako sta se domenila, dobi cekin in sklenko žganja. Udarila sta si v krempljaste roke in sklenila, da čez pol ure začneta tekmo.

Hitro je kolovratil jež domov in dejal ježevki: »Hola, iglavka, hitro se obuj! Greva na polje!«

Hočeš, nočeš ga je žena poslušala. Hitro si je obula coklje in šla na polje. Po poti ji je zaupno povedal, kaj sta sklenila z zajcem. »Tristo debelih rep, stari, tebi se je zmešalo. Saj vidiš, da komaj kolovratiš. Ti boš stavo zgubil!« Tako ga je jezno oštevala žena. Jež pa se ni dal ostrašiti. Ukazal je iglavki, naj počene na konec brazde, on pa bo šel na drugi konec. Po sosednji brazdi bo dirjal zajec. Ko bo dolgokraki začel teči se bo jež potuhnil in ostal na mestu. Zajec bo pa dirjal kot nor in ko bo že skoro na koncu brazde, naj skoči pokoncu ježevka in zavpije: »Sem že tu!« Rečeno storje-

no. Točno ob uri je prišel zajec in se postavil v brazdo. Na ves glas je zavpil: »Eha, dve — tri,« in odletel, kar so ga pete nesle. Jež je parkrat skočil, nato se je pa hitro potuhnil v brazdo.

Zajec je sopihal kot meh in se veselil, da bo prvi na cilju. Pa glej! Še predno je bil na glávah njive, že skoči ježevka pokoncu in zavpije: »Sem že tu!« Ker sta si bila jež in ježevka podobna, zajec ni opazil golju-fije. Zahteval je, naj poskusita še enkrat. Z vso silo se zaleti dolgokraki zajec, misleč, da bo vsaj zdaj zmagal. Pa glej ga šmenta! Še predno je bil na koncu, skoči jež iz braz-

de in zakriči: »Sem že tu!« Zajca je jezilo, da bi kmalu iz kože skočil. Pa je požrl jezo in predlagal, naj tečeta v tretje. Toda spet je bil zajec premagan.

Štirindvajsetkrat je dirjal zajec in ko je tekel štiriindvajsetič, so mu počila pljuča. Ves krvav se je zvrnil v brazdo in poginil.

Jež je pa vzel žganje in cekin, ter se sme-jé vrnil z ženo domov.

Veste, otroci kaj vas uči ta povest? Tole: Nihče, pa naj bo še tako bogat in močan, se ne sme norčevati iz revežev in slabotnih, sicer se mu bo zgodilo ravno to, kar se je zgodilo dolgokrakemu zajcu.

Na kolenu.

1. »Oček, dajte meni konček!«
— Kaj bi hotel končku? —
2. »Vrečico bi šival.«
— Kaj bi hotel vrečici? —
3. »Želodek bi bral.«
— Kaj bi hotel želodkom? —
4. »Kukcu bi jih dal.«
— Kaj bi hotel kukcu? —
5. »Salce bi mu vzel.«
— Kaj bi hotel salcu? —
6. »Voziček bi namazal.«
— Kaj bi hotel vozičku? —
7. »Kamence bi vozil.«
— Kaj bi hotel kamencem? —
8. »Cerkvico bi zidal.«
— Kaj bi hotel cerkvici? —
»V cerkvico bi hodil,
v cerkvici bi molil.«

(F. Levstik.)

Cigarete.

»Joj, kaj je napisano,« boste rekli. Pa je prav, da je napisano. Zadnjič sem srečal dva dečka bleda, črna pod očmi. Kaj mislite, kaj sta tiščala v roki? Kos kruha. Kaj še! — Cigareto!

Ti nesrečna fantiča, ti! Sama nista vedela, da sta vsrkavala strup, ki mu pravimo nikotin. Kdor kadi, ga boli glava, ne more jesti in kmalu umrje. Posebno mladi ljudje ne smejo nikdar kaditi.

Nekoč je prišel mlad fant k zdravniku. Kadil je in je zbolel. Zdravnik ga je pre-

iskal in rekel: »Ti imaš vso kri zastrupljeno!« Fant pa ni verjel. Tedaj je vzel zdravnik iz steklenice pijavko, ki pije kri, in jo nastavil mladeniču na roko. Pijavka je začela takoj srkati kri. Kar naenkrat pa se je zvila, padla na tla in poginila.

Fant pa še ni verjel in zdravnik mu je dal še drugi dve pijavki, ki sta tudi obe padli na tla in poginili. Mladenič je resno pogledal. Sprevidel je, da si je s kajenjem zastrupil kri in sklenil: »Nikdar več se ne dotaknem cigaret!«

Telovadba.

Jaz vem, da vsi radi telovadite. Večina izmed vas skače čez palico, se postavlja na glavo in roke ter prekopicava po travi. Pa to še ni telovadba, tako delajo tudi telički in koze. Poslušajte, kako telovadijo dečki v Batujah.

Imajo svojega vaditelja Mirka, ki je že velik. Ta jih uči vsak teden v telovadnici telovaditi. Najprej jih postavi lepo v vrsto, da stojijo ravno kot hiše v Trstu. Potem pa ukazuje. In kakor ukaže, tako morajo telovadci ubogati. Vsi enako telovadijo. Imajo

tudi vsi enako obleko. Zadnjič so telovadili na odru. To jih je bilo lepo videti!

Kaj pa pri vas? Znabiti se znate samo prerivati in prekucavati? Prosite kakšnega

fanta iz društva, da vas nauči telovadbe.

Vsak »Marijin vrtec« bi lahko imel dečke - telovadce. Bom videl, če boste ubogali!

Čevljarska vaječka.

(Šaljiv prizor s petjem).

I.

Prvi: Čevljarčka brihtna sva midva,
oba ga dobro pihneva.

Drugi: In modra filozofa sva,
če tudi kneftro sučeva.

Prvi: Pa dobre volje sva vsekdar,
kaj mojster nama mar!

Drugi: Kaj to, če kneftra poje vmes,
Kdo to bo vzel zares!

Oba: Saj kdor je modrijan,
premišlja dan na dan,
kako bi bil še bolj in bolj prektan.

II.

Prvi: Če mojster kdaj na spréhod gre,
ostaneva sama — juhé!

Drugi: In v sobo greva prav komod,
zdaj vsak od naju je gospod.

Prvi: Poiščeva klobas si koj
in štruc in prest nebroj!

Drugi: Medtem pa mojster pridrvi
in kneftro spet vilhti.

Oba: Saj kdor je modrijan,
premišlja dan na dan,
kako bi bil še bolj in bolj prektan.

III.

Prvi: Jed vsaka je pri nas za nič,
da komaj bi jo jedel psič.

Drugi: Ni močnik, kaša in ne sok,
po jedi vsaki sam je stok.

Prvi: Pa kaj pomaga, če ne ješ,
od mize prazen greš!

Drugi: Želodček pa spet krulil bo,
da bo že kar grdo.

Oba: Saj kdor je modrijan,
poišče boljši stan,
da dobro jedel bo in pil vsak dan.

Marica dela križ.

Mama je hotela Marico naučiti, kako naj se prekriža. Blizu je bilo namreč Telovo, ko nesejo Boga v procesiji po vasi. Marici so že kupili za procesijo belo obleko in lepo pisan košek za rože. To je bilo torej že vse v redu. Le prekrižati se ni znala.

Tiste dni je prišel iz samostana pater Anton. Otroci so ga že vsi poznali, ker je

bil ljubeznjiv in prijazen. Dolgo haljo je nosil in velik rožni venec z zelo debelimi jagodami. Ko mu je mama potožila, da se Marica še ne zna prekrižati, je vzel stol, se vsedel nanj, poklical Marico k sebi, ji pokazal, katera roka je desna — pa sta začela delati križe.

Še predno je šlo solnce za božjo gnado, je Marica že lepo napravila križ na čelu in prsih, le na ustih ji je uhajal križ preveč na nosek. Pater je bil zadovoljen, mama vesela in celo mucek se je poredno muzal učeni Marici.

Na Telovo se je že znala lepo prekrižati, zato je šla k procesiji v beli obleki z lepo pisano košarico.

Naš Pepče.

Poreden je, kar se da.

Nekoč so ga v šoli vprašali: »No, Pepče, zakaj duše ne vidimo?« Pa je rekel: »Zato, ker je pod kožo!«

Ko je prišel Sv. Miklavž, mu je nastavil skopca.

Nekdaj je v šoli smrkal. Učiteljica ga je vprašala: »Zakaj smrkaš, kaj nimaš robca?« Pa je rekel: Imam ga, pa so mama rekli, da ga ne smem nikomur posoditi!« Pa recite, če Pepček ni poreden!

Kako je v Idriji?

Idrija je mesto. Pod tem mestom leže veliki rudniki. To so globoke podzemeljske luknje, kjer noč in dan kopljejo drago rudo možje rudarji. V teh jamah je tema, zato nese vsak s seboj luč. Včasih se jama posuje in pokoplje več delavcev. Ubogi otroci, če je očeta zasulo v jami!

Zvečer, ko je konec dela, pridejo rudarji domov. Tu se umijejo, povečerjajo in gredo v društvo. V društvu pa niso samo veliki, ampak tudi majhni. V »Marijinem vrtec« so dečki in deklice. Dečki znajo telovaditi, peti in deklamovati. Tudi deklice telovadijo. Že

vidim, da se nekatere muzate. Seveda, ker ne veste, kako! Deklice ne telovadijo tako, kakor dečki. One ne skačejo. Gč. vaditeljica jih uči lepo telovaditi. V rokah imajo vencičke, trakove, šopke in na povelje se lepo premikajo z rokami. Škoda, da jih niste še videli! Vem, da bi tudi ve rade tako telovadile. Le povejte gospodu, pa naj pišejo. Če boste pridne, lepo ubogale in hodile k sv. obhajilu, vas bomo že naučili. Samo pridne bodite, kakor so deklice v Idriji. Pa pišite nam v Gorico!

Odgovori:

1. Ali si vpisan v »Marijin vrtec«?
2. Ali hodiš k shodom?